

SEANCE DU MERCREDI 13 OCTOBRE 1982
VERGADERING VAN WOENSDAG 13 OKTOBER 1982ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGE:

Page 32.

DECES D'UN ANCIEN SENATEUR:

Page 32.

COMMUNICATIONS:

Page 32.

1. Cour des comptes;
2. Conseil d'Etat;
3. Parlement européen.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des Dotations aux Communes et aux Régions de l'année budgétaire 1982.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Nutkewitz, rapporteur, Hoyaux, R. Maes, M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan, p. 33.

Discussion et vote d'articles:

Titre I (tableau): *Orateur*: M. le Président, p. 36.

Projet de loi contenant le budget des Pensions de l'année budgétaire 1982.

Discussion générale: *Orateurs*: M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales, MM. Jandrain, Van Herreweghe, Coen, W. Peeters, Tilquin, C. de Clercq, Lepaffe, Wyninckx, p. 37.

Discussion et vote des articles, p. 48.

Projet de loi contenant le budget du ministère de l'Emploi et du Travail de l'année budgétaire 1982.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Egelmeers, Van In, C. De Clercq, Canipel, p. 49.

PROJET DE LOI (Dépôt):

Page 53.

Le gouvernement. — Projet de loi contenant le budget des Postes, Télégraphes et Téléphones de l'année budgétaire 1982.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1982-1983
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1982-1983

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 32.

OVERLIJDEN VAN EEN OUD-SENATOR:

Bladzijde 32.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 32.

1. Rekenhof;
2. Raad van State;
3. Europees Parlement.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de begroting der Dotaties aan de Gemeenschappen en aan de Gewesten voor het begrotingsjaar 1982.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Nutkewitz, rapporteur, Hoyaux, R. Maes, de heer Maystadt, minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan, blz. 33.

Beraadslaging en stemming over artikelen:

Titel I (tabel): *Spreker*: de Voorzitter, blz. 36.

Ontwerp van wet houdende de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1982.

Algemene bespreking: *Sprekers*: de heer Mainil, staatssecretaris voor Pensioenen, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken, de heren Jandrain, Van Herreweghe, Coen, W. Peeters, Tilquin, C. De Clercq, Lepaffe, Wyninckx, blz. 37.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 48.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid voor het begrotingsjaar 1982.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Egelmeers, Van In, C. De Clercq, Canipel, blz. 49.

ONTWERP VAN WET (Indiening):

Bladzijde 53.

De regering. — Ontwerp van wet houdende de begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor het begrotingsjaar 1982.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. Coen, secrétaire, prend place au bureau.

De heer Coen, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 05 m.

De vergadering wordt geopend te 14 u. 05 m.

CONGES — VERLOF

M. Belot demande en congé pour raison de santé.

Vraagt verlof: de heer Belot, wegens gezondheidsredenen.

— Ce congé est accordé.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. Gerits, en raison de devoirs administratifs; Thys, pour d'autres devoirs; Delmotte et De Rouck, pour raison de santé, demandent d'excuser leur absence à la présente séance.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Gerits, wegens ambtsplichten; Thys, wegens andere plichten; Delmotte en De Rouck, wegens gezondheidsredenen.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

OVERLIJDEN VAN EEN OUD-SENATOR

DECES D'UN ANCIEN SENATEUR

De Voorzitter. — De Senaat heeft met groot leedwezen kennis gekregen van het overlijden van mevrouw Delepierre, gewezen senator voor het arrondissement Leuven.

Le Sénat a appris avec un vif regret la mort de Mme Delepierre, ancien sénateur de l'arrondissement de Louvain.

Uw voorzitter betuigt het rouwbeklag van de vergadering aan de familie van ons betreurd gewezen medelid.

Votre président adresse les condoléances de l'assemblée à la famille de notre regrettée ancienne collègue.

MEDEDELINGEN — COMMUNICATIONS

Rekenhof — Cour des comptes

De Voorzitter. — Overeenkomstig het gewijzigde artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846, zendt het Rekenhof aan de Senaat, bij dienstbrieven van 11 en 25 augustus 1982, de besluiten van de Ministerraad d.d. 16 en 29 juli 1982, in verband met de geschillen gerezen tussen dat college en:

1. De minister van Onderwijs (Fr.) omtrent de betaling van de in het onderwijs voor sociale promotie tijdens de schooljaren 1979-1980, 1980-1981 en 1981-1982 verrichte prestaties (nr. 151);

Conformément à l'article 15 de la loi du 29 octobre 1846, la Cour des comptes transmet au Sénat, par dépêches des 11 et 25 août 1982, les délibérations du Conseil des ministres des 16 et 29 juillet 1982, au sujet des différends survenus entre ce collège et:

1. Le ministre de l'Education nationale (Fr.) concernant le paiement de prestations fournies dans l'enseignement de promotion sociale pendant les années scolaires 1979-1980, 1980-1981 et 1981-1982 (n° 151);

2. De minister van Economische Zaken omtrent de renteloze voorschotten door het Fonds voor industriële vernieuwing ter be-

schikking gesteld van de Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen (GIMV) ter financiering van verrichtingen die als reconversieprojecten worden bestempeld (nr. 153).

2. Le ministre des Affaires économiques concernant des avances sans intérêt consenties par le Fonds de rénovation industrielle à la Société régionale d'investissement de la Flandre en vue de financer des opérations qualifiées de projets de reconversion (n° 153).

— Verwezen naar de commissie voor de Financien.

Renvoi à la commission des Finances.

De Voorzitter. — Van deze mededeling wordt aan de eerste voorzitter van het Rekenhof akte gegeven.

Il est donné acte de cette communication au premier président de la Cour des comptes.

Raad van State — Conseil d'Etat

Bevoegdheidsconflicten — Conflits de compétence

De Voorzitter. — Bij brieven van 3 september en 7 oktober 1982, notifieert de Raad van State, bij toepassing van artikel 1 van het koninklijk besluit van 22 augustus 1975 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State, een afschrift van het verzoekschrift van de voorzitter van de Vlaamse Executieve, betreffende het decreet van 30 juni 1982 van de Franse Gemeenschapsraad inzake de bescherming van de vrijheid van het taalgebruik van de Franse taal in de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsook van akten en documenten van ondernemingen opgelegd door de wet en de reglementen.

Par lettres des 3 septembre et 7 octobre 1982, le Conseil d'Etat notifie au Sénat, en application de l'article 1er de l'arrêté royal du 22 août 1975 déterminant la procédure devant la section des conflits de compétence du Conseil d'Etat, une copie de la requête du président de l'Exécutif flamand concernant le décret du 30 juin 1982 du Conseil de la Communauté française relatif à la protection de la liberté de l'emploi des langues et de l'usage de la langue française en matière de relations sociales entre les employeurs et leur personnel ainsi que d'actes et documents des entreprises imposés par la loi et les règlements.

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

Europees Parlement — Parlement européen

De Voorzitter. — Bij brieven van 22 juli en 27 september 1982 zendt de voorzitter van het Europees Parlement aan de Senaat:

1. Een resolutie over een symbolische onbezette zetel in het Europees Parlement;

Par lettres des 22 juillet et 27 septembre 1982, le président du Parlement européen transmet au Sénat:

1. Une résolution sur l'opportunité de laisser un siège vide à titre symbolique au Parlement européen;

— Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen;

Renvoi à la commission des Relations extérieures.

2. Een resolutie over de binnenwateren in de Gemeenschap;

2. Une résolution sur les voies navigables de la Communauté;

— Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen en, ter kennisgeving, naar de commissie voor de Infrastructuur.

Renvoi à la commission des Relations extérieures et, pour information, à la commission de l'Infrastructure.

3. Een resolutie over de verslagen van de Commissie van de Europese Gemeenschappen aan de Raad betreffende de knelpunten in de vervoerinfrastructuur en de verschillende mogelijke interventiemodaliteiten alsmede betreffende de communautaire bijstand voor de vervoerinfrastructuur: evaluatie van het « communautair belang » voor de besluitvorming;

3. Une résolution sur les rapports de la Commission des Communautés européennes au Conseil sur les goulots d'étranglement dans les infrastructures de transport et les différents modalités d'intervention envisageables et sur l'aide de la Communauté en faveur des infrastructures de transport: l'évaluation de l'« intérêt communautaire » en vue de la prise de décision;

— Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen en, ter kennisgeving, naar de commissie voor de Infrastructuur.

Renvoi à la commission des Relations extérieures et, pour information, à la commission de l'Infrastructure.

4. Een resolutie over de aanmoediging van de gecombineerde productie warmte/kracht;

4. Une résolution sur l'encouragement à la production combinée chaleur/force;

— Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen en, ter kennisgeving, naar de commissie voor de Economische Aangelegenheden.

Renvoi à la commission des Relations extérieures et, pour information, à la commission de l'Economie.

5. Een resolutie over de resultaten van de INFCE-conferentie (internationale beoordeling van de splijstofkringloop);

5. Une résolution sur les résultats de la conférence de l'INFCE (évaluation internationale du cycle du combustible nucléaire);

— Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen en, ter kennisgeving, naar de commissie voor de Infrastructuur.

Renvoi à la commission des Relations extérieures et, pour information, à la commission de l'Infrastructure.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING DER DOTATIES AAN DE GEMEENSCHAPPEN EN AAN DE GEWESTEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1982

Algemene beraadslaging en stemming over artikelen

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES DOTATIONS AUX COMMUNAUTÉS ET AUX RÉGIONS DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1982

Discussion générale et vote d'articles

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet houdende de begroting der Dotaties aan de Gemeenschappen en aan de Gewesten voor het begrotingsjaar 1982.

Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget des Dotations aux Communautés et aux Régions de l'année budgétaire 1982.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Nutkewitz, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, het verslag dat wordt uitgebracht namens de commissie voor de Financiën is een verslag dat veel mathematische berekeningen inhoudt die u makkelijk kunt controleren. Het begint met een inleidende uiteenzetting van de minister van Begroting vermits dit ontwerp een uitvoeringsmaatregel is van de artikelen 3 en 4 van de wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

Deze wet gunt aan de regering geen enkele vrijheid bij de vaststelling en de verdeling van de begrotingsbedragen die aan de twee Gewesten en de twee Gemeenschappen moeten worden overgedragen.

Op bladzijde 2 van dit rapport vindt u de juiste berekening die mathematisch nagezien is en juist werd bevonden.

Die dotaties zijn van in het begin van het jaar ter beschikking van de gewestelijke en gemeenschapsinstellingen gesteld via hun rekening-courant bij de Thesaurie.

In de Ministerraad van 5 juli is besloten de overgedragen saldi van de vorige jaren per 31 december 1979 geleidelijk ter beschikking van de Gemeenschappen en de Gewesten te stellen.

U vindt dan op bladzijden 4 en 5 de verdeling van deze dotaties die gebeurt voor de Gemeenschappen volgens de sleutel 55-45 en voor de Gewesten volgens de drie-derde-sleutel. De laatste is vastgesteld bij koninklijk besluit van 22 april 1982.

Er zijn geen debet- of creditintresten verschuldigd op deze bedragen.

De regering is voornemens deze saldi over een periode van 7 jaar aan te zuiveren. Zij zal de aangegane verbintenissen ter zake nakomen. Deze periode van 7 jaar werd vastgelegd omdat voor geen enkele nationale begroting zo ruim gebruik werd gemaakt van overdragen kredieten als voor de dotaties der Gewesten en Gemeenschappen. Deze saldi werden juist tussen 1975 en 1982 gevormd.

Voor het overige vindt u op bladzijde 5 de cijfers voor de Vlaamse Gemeenschap en voor het Vlaamse Gewest, voor de Franse Gemeenschap en voor het Waalse gewest.

Er is een consensus betreffende de som van 36 miljard en er is ook een consensus betreffende de modaliteiten maar er is een verschil van mening betreffende de tijdsperiode van betaling.

Er wordt dan een amendement van de regering toegevoegd zeggende dat de lopende saldi van de niet-gesplitste kredieten van de titels 1 en 2 van de begroting van Culturele Zaken van de Duitstalige Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1982 naar het volgende jaar worden overgedragen onder dezelfde voorwaarden als de gesplitste kredieten.

De verantwoording hiervoor is de volgende: « De beschikking ingeschreven onder het artikel 4, 1°, van deze begroting heeft tot doel, evenals de vroeger door het Parlement toegestane machtigingen voor de andere Gemeenschappen en Gewesten, de overdracht op het einde van het jaar toe te laten van de saldi van de niet-gesplitste kredieten in dezelfde voorwaarden als de gesplitste kredieten. De beschikking betreft enkel de saldi van de kredieten van de jaren 1980 en 1981. De tekst van het voorgestelde amendement heeft tot doel de beschikking aan te vullen door eveneens de overdracht toe te laten in dezelfde voorwaarden, van de saldi van de kredieten van 1982. »

De commissie neemt dit amendement aan met 10 stemmen tegen 2 bij 3 onthoudingen. De artikelen geven verder geen aanleiding tot bespreking en worden aangenomen met 10 stemmen tegen 2 bij 3 onthoudingen. Het ontwerp van wet in zijn geheel is aangenomen met 10 stemmen tegen 2 bij 3 onthoudingen. Het verslag is eenparig goedgekeurd. (Applaus op de banken van de meerderheid.)

M. le Président. — La parole est à M. Hoyaux.

M. Hoyaux. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, l'Etat reconnaît une dette de 36 milliards de francs envers les régions et les communautés. La Région wallonne intervient dans ce montant pour 13 milliards; cette somme comprend trois milliards de crédits parallèles.

Lors du vote du budget des recettes de la Région wallonne, un montant de 3 milliards 250 millions a été inscrit à titre de provision de remboursement en quatre années de la dette de treize milliards. Le rapporteur vient de parler de sept années.

L'amendement déposé répond à la préoccupation de faire correspondre le budget des Dotations actuellement en discussion et le budget de la Région wallonne.

Il résulte du rapport de notre collègue, M. Nutkewitz, ainsi que de l'exposé général du budget 1983, que le gouvernement traiterait séparément la partie « crédits parallèles » de cette dette. Je note, en effet, qu'un paiement de neuf cents millions serait fait en 1982 en apurement des crédits parallèles. Cette promesse ne se traduit pas par l'inscription d'un crédit au budget des Dotations 1982.

Je me rallierais volontiers à ce traitement distinct des crédits parallèles, lesquels doivent être explicitement inscrits au budget, si ces neuf cents millions étaient régulièrement inscrits. Il n'en resterait pas moins vrai que deux milliards trois cent cinquante millions seraient encore dus à la Région wallonne comme solde des années antérieures et pour 1982.

C'est en fonction d'une réflexion analogue que nous avons déposé un amendement en faveur de la Communauté française. Le montant en question est ici de 1 milliard 339 millions 300 000 francs.

Nous attendons de vous, monsieur le ministre, une attitude positive. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Robert Maes.

De heer R. Maes. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, dames en heren, wat deze begroting betreft, moeten wij vaststellen dat sommige zaken bijzonder duidelijk naar voren komen, terwijl ik ootmoedig moet bekennen dat andere punten, voor mij althans, daarentegen erg onduidelijk blijven.

Ik wil hier zowel de ene als de andere even op een rijtje zetten.

Een eerste vaststelling die iedereen gemakkelijk kan maken is dat het totaal van de dotaties aan Gemeenschappen en Gewesten ongeveer 93 miljard bedraagt, terwijl de totale rijksmiddelen daarentegen oplopen tot zowat 1 200 miljard. Dit is op zichzelf toch een duidelijk bewijs dat de zogezegde autonomie toegekend aan Gemeenschappen en Gewesten niet alleen qua bevoegdheden, maar ook qua financiële middelen een mager beestje is.

De tweede vaststelling, aansluitend bij wat ik zoëven kom te zeggen, is dat buiten de dotaties de bijkomende financiële middelen waarover Gemeenschappen en Gewesten kunnen beschikken, bijzonder klein zijn, en dit in tegenstelling met hetgeen de heer Eerste minister zelf hier tijdens de besprekingen in augustus 1980 heeft voorgespiegeld. Toen heeft men ons willen doen geloven dat de *ristorno's* en eigen middelen, vooral voor de Gewesten, vrij belangrijk zouden zijn en in de loop der jaren voortdurend in omvang zouden toenemen. Tot nu toe is dit zeker niet juist en het heeft er alle schijn van dat dit in lengte van jaren, gezien de financiële situatie van de centrale regering, niet zal veranderen. De dotaties blijven dan ook het overgrote deel van de financiële middelen, om niet te zeggen de enige bron van inkomsten vormen van de Gemeenschappen en Gewesten. Daar deze bovendien rekening moeten houden met tal van correlatieve kredieten, dit wil zeggen kredieten bestemd voor van tevoren vastgelegde verplichtingen, blijft er dus voor het eventueel voeren van bijvoorbeeld een eigen economische politiek slechts relatief erg weinig over.

De derde vaststelling is de volgende. In het *Staatsblad* van 14 september jongstleden verschenen zoals gebruikelijk, cijfers over de samenstelling van de Belgische bevolking. Uit deze cijfers blijkt dat op 31 december 1981 Vlaanderen 57,24 pct. van de Belgische bevolking telt. Als men daar een minimaal getal van 100 000 Brusselse Vlamingen bijtelt — een *minimum minimorum*, zou de heer Vanden Boeynants zeggen — komt men tot een Vlaamse bevolking van 58,26 pct. Om deze bevolking qua culturele en persoonsgebonden materies te bedienen, krijgen wij 55 pct. van de kredieten, wat dus flagrant onrechtvaardig is.

Dezelfde opmerking kan men maken wat de gewestelijke kredieten betreft. Het hoeft geen betoog dat wij ons blijven verzetten tegen het hanteren van de oppervlakte als één van de elementen voor de berekening van deze dotatie.

Ten vierde, het is in dit land bijna een vaste traditie dat men inzake communautaire aangelegenheden wetten aanneemt, compromissen afsluit en allerlei regelingen treft, die nadien niet geëerbiedigd worden en dit steeds in het nadeel van de Vlamingen.

Ook wat de dotaties aan de Gemeenschappen en Gewesten betreft, heeft men bepaalde spelregels opgesteld maar wij moeten eens te meer vaststellen dat deze niet 100 procent geëerbiedigd worden. De dotaties aan de Gewesten moesten inderdaad op basis van de bekende $1/3 - 1/3 - 1/3$ gegevens worden berekend. Deze gegevens konden, tenminste wat de bevolkingscijfers en de cijfers inzake de fiscale opbrengsten betreft, van jaar tot jaar variëren. Wat stellen wij nu bij deze begroting vast? De cijfers voor het Waalse en Vlaamse Gewest worden inderdaad juist, dit wil zeggen althans volgens de spelregels berekend, maar wat de cijfers voor het Brusselse Gewest betreft wijkt men eens te meer van de spelregels af en waar men normaal met een vermindering rekening zou moeten houden, doet men een extra bijpassing, die voor de lopende uitgaven bijna 119 miljoen en voor de kapitaaluitgaven zowat 330 miljoen bedraagt.

Eens te meer blijft men dus de politiek van twee maten en twee gewichten volgen.

Ten vijfde, zoals gezegd blijft er echter ook veel onduidelijk wat deze begroting betreft. Er blijkt dus een spaarpot te bestaan van meer dan 36 miljard aan overgedragen saldi. Als ik het goed begrip, wil de regering deze beschikbare som in gespreide betalingen uitgesmeerd over zeven jaar aan de Gemeenschappen en Gewesten overmaken. Wij zouden daar kunnen inkomen. Het gebeurt wel

meer dat na het overlijden van een der ouders de overblijvende ouder de erfenis niet onmiddellijk in haar totaliteit aan de kinderen wil overmaken uit vrees dat deze in de kortste keren zou verspeeld worden. Maar heb ik het verkeerd voor wanneer ik meen gehoord te hebben — de heer Hoyaux heeft het hier zopas nog bevestigd — dat men aan Waalse kant reeds maatregelen genomen heeft om de beschikbare 13 miljard voor het gewest in vier jaarlijkse schijven op te eisen?

Ten zesde, is het mij evenmin duidelijk waar het bedrag van 1 810 miljoen waarvan sprake op bladzijde 3 van het commissieverslag en dat voorkomt van de compensatiekredieten voor Zeebrugge die nog steeds op artikel 73.18 van de begroting van Openbare Werken blijven staan, vandaan komt. Op de begroting Openbare Werken 1981 stond op dit artikel een vastleggingskrediet van 8 miljard met slechts ordonnancerings voor 2 miljard. Dit was een abnormale situatie, want men liet aldus van Waalse zijde aan de ene kant een bestaande spaarpot onaangeroerd terwijl men langs de andere kant voortdurend nieuwe tegemoetkomingen eiste. Ik heb dit op deze tribune trouwens jaar na jaar doen opmerken.

Op de begroting Openbare Werken 1982 is het ordonnanceringskrediet wel tot 3 507,6 miljoen gestegen. De spaarpot blijft dus nog in grote mate bestaan, maar bij dit alles is de herkomst van het bedrag van 1 810 miljoen, waarvan ik zo even sprak, niet duidelijk. Graag daarover, mijnheer de minister, een woord meer uitleg.

Tenslotte wil ik nog aanstippen dat woordvoerders van diverse partijen er zich gisteren, trouwens voor de zoveelste keer, over klaagd hebben dat wij nu in oktober nog begrotingen 1982 en zelfs aanpassingen 1981 moeten bespreken. Daarbij heeft de regering verzachtende omstandigheden ingeroepen, zoals de verkiezingen van vorig jaar enzovoort. Maar zelfs in de veronderstelling dat wij daar enigszins begrip zouden kunnen voor opbrengen, kan dit moeilijk gelden voor de begroting die wij thans bespreken, waarbij de hoofdcijfers toch van tevoren vastlagen en het indexcijfer 1981 ook al tenminste van bij het begin van dit jaar gekend was. Men had dus mijns inziens deze begroting al in het voorjaar kunnen afhandelen.

Rekening houdend met al wat voorafgaat, spreekt het vanzelf dat wij deze, eens te meer voor Vlaanderen op een onrechtvaardige manier nadelige begroting, niet zullen goedkeuren. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Maystadt, ministre.

M. Maystadt, ministre de la Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Monsieur le Président, mesdames, messieurs, je répondrai brièvement aux deux intervenants dans la mesure où — le rapporteur, M. Nutkewitz, l'a rappelé avec beaucoup de pertinence — il s'agit d'un budget à propos duquel le gouvernement a, en réalité, très peu de marge de manœuvre.

Il n'existe pas de choix politique à l'occasion de l'établissement d'un tel budget. Il s'agit en fait d'appliquer, de manière quasi mathématique, les dispositions de la loi de régionalisation du 9 août 1980.

La loi fixe le montant des dotations; elle prévoit un coefficient appliqué à ces montants en fonction de l'évolution de l'indice des prix au cours de l'année précédente. C'est donc un pur calcul qui permet d'établir le budget qui vous est soumis.

D'autres questions ont été soulevées, notamment par M. Maes, visant non pas à critiquer le projet de budget tel qu'il est établi, mais à remettre en cause les critères mêmes fixés par la loi de régionalisation du 9 août 1980 ainsi que certaines de ses dispositions. Cette critique est bien entendue permise, mais elle ne doit pas porter sur le présent projet de loi.

Ainsi, M. Maes estime que les moyens mis à la disposition des régions sont insuffisants. Cette opinion est certes défendable. Au regard de l'ensemble des moyens budgétaires dont dispose l'Etat, il est vrai que les dotations aux communautés et aux régions ne représentent qu'une partie relativement réduite, très exactement 4,6 p.c., dans le budget de 1983. C'est peu, encore que cette comparaison soit trompeuse dans la mesure où ne sont pas encore inclus, à ce stade, les moyens nécessaires au paiement des administrations communautaires et régionales qui, vous le savez, seront transférées à partir du 1er janvier prochain. Elles seront alors à charge des régions et des communautés auxquelles des moyens supplémentaires seront accordés par la voie des ristournes.

Il faut constater que la progression des moyens dont disposent les communautés et les régions est, en réalité, plus forte que la croissance des moyens dont disposent les autres départements. Pour 1983, par exemple, le taux moyen de croissance des budgets des départements ministériels s'élèvera à 5,7 p.c. alors que les dotations

aux communautés et aux régions progresseront de 9,3 p.c., beaucoup plus par conséquent que la moyenne des départements ministériels.

Je voudrais aborder une autre question qui a été soulevée et qui méritait de l'être: le problème de ce que l'on appelle «les soldes pour années antérieures», traité à la fois par M. Hoyaux et par M. Maes.

M. Hoyaux a dit que l'Etat avait une dette de 36 milliards. Je n'aime pas cette expression car elle semble vouloir dire que l'Etat central a l'obligation juridique d'attribuer ces moyens supplémentaires aux Communautés et aux Régions.

En réalité, si l'on s'en tient à une position strictement juridique, on pourrait conclure — et je me réfère à une lettre de mon prédécesseur à la tête de mon département — qu'en fait, ces soldes n'existent plus, que la loi du 9 août 1980 a fixé, une fois pour toutes, le montant des dotations aux régions et aux communautés et que, par le fait même, ces soldes constitués par les cavaliers budgétaires reportant chaque année les crédits non dépensés par les régions et les communautés, ont disparu.

Nous sommes convenus — cela figure dans la déclaration gouvernementale — qu'il fallait aller au-delà d'une argumentation purement juridique et reconnaître que les communautés et les régions, dont les moyens sont — je le répète — relativement limités, pouvaient légitimement compter sur ces soldes pour années antérieures.

C'est la raison pour laquelle, dans l'accord de gouvernement, nous avons annoncé un transfert progressif de ces soldes des années précédentes. Selon une estimation de l'administration de la Trésorerie, ces soldes constatés aux budgets régionaux et culturels au 31 décembre 1979 atteignent, en effet, le montant cité par M. Hoyaux, soit 36 milliards.

Je le rappelle, il s'agissait chaque fois d'une disposition particulière inscrite dans des cavaliers budgétaires autorisant le report à l'année suivante de soldes non engagés qui, normalement, selon les règles générales, auraient dû tomber en annulation.

Après examen de ce problème, notamment au comité de concertation entre le gouvernement et les exécutifs régionaux et communautaires, une proposition est actuellement mise au point et rencontrera, je pense, les préoccupations à la base de l'amendement de M. Hoyaux.

Tout d'abord, nous souhaitons qu'une situation tout à fait précise et incontestable de ces soldes soit établie sous le contrôle de la Cour des comptes. Cette opération est en cours et, notamment, les dépassements de comptes courants qui seraient déjà constatés seront déduits de la masse globale des soldes pour années antérieures.

Cet apurement des soldes s'étalerait sur plusieurs exercices budgétaires. Vous connaissez tous les problèmes budgétaires non seulement des régions et des communautés, mais aussi de l'Etat central. Comme ces soldes se sont constitués sur plusieurs années successives, cela signifie que pendant ces années, les régions et les communautés ont estimé qu'elles ne devaient pas dépenser ces moyens mis à leur disposition.

Nous considérons qu'il n'est pas très raisonnable de retransférer ces soldes en une seule année, d'autant plus — je le répète — qu'il n'y a, en l'espèce, aucune obligation juridique et que pour pouvoir opérer ce transfert — je vais y revenir dans un instant —, nous devons d'abord déposer un projet de loi.

Nous croyons qu'il faut étaler la procédure sur plusieurs années. La proposition en voie d'élaboration vise à réaliser cet apurement des soldes sur sept années, à partir de 1981. Le versement sera effectué sous forme d'une autorisation de dépassement du compte courant que chacune des régions et des communautés possède à la Trésorerie. Je confirme qu'une disposition légale sera nécessaire pour régler cette opération de même que — l'un ne va pas sans l'autre — les régions et les communautés vont alors assumer la responsabilité financière des charges découlant d'engagements pris à partir du 1er janvier 1975 dans des matières qui relèvent, depuis cette époque, de la compétence des comités ministériels des Affaires régionales, puis des exécutifs régionaux.

De même, ce projet de loi prévoira, en même temps que le transfert des soldes des années antérieures, la confirmation que les communautés assument la responsabilité financière des charges découlant de décisions prises par les organes communautaires à partir du 1er janvier 1972 pour les matières culturelles qui relèvent de la compétence des communautés, et à partir du 1er janvier 1980, pour les matières personnalisables.

Tel est le système prévu qui répond, me semble-t-il, aux préoccupations qui sont à l'origine du dépôt des amendements de M. Hoyaux mais qui rencontre le problème d'une manière technique-

ment un peu différente et sur une période un peu plus longue, à savoir sept ans au lieu des quatre proposés par M. Hoyaux.

J'ajoute, en ce qui concerne les crédits parallèles auxquels M. Maes a également fait allusion, que ces montants résultent — vous le savez — d'un accord qui a instauré une forme de parallélisme entre les engagements pour le port de Zeebrugge et un certain nombre d'initiatives qui pourraient être prises dans la région wallonne. Ce système est arrêté en ce sens qu'alors que les engagements pour les travaux de Zeebrugge se poursuivent et que, chaque année, de nouveaux montants sont engagés, les crédits parallèles ne voient plus le jour.

Si le système est arrêté, il reste toutefois à exécuter l'accord antérieur. Pour ces soldes des années antérieures relatifs aux crédits parallèles, à savoir 3 milliards 367 millions, le ministre du Budget est autorisé à notifier à la Région wallonne que la contrepartie des sommes payées au cours des années 1980-1981 est mise à sa disposition. Et c'est ainsi qu'un montant de 959 millions est déjà mis, par cette voie, à la disposition de la Région wallonne.

Voilà comment ce problème est réglé, conformément à ce qui avait fait l'objet d'un accord politique. Les accords doivent être exécutés intégralement.

Telles sont, monsieur le Président, mesdames, messieurs, les quelques indications que je pouvais donner à l'occasion de la discussion de ce budget. Je rappelle qu'en lui-même ce dernier ne prête guère à discussion, puisqu'il s'agit, en l'espèce, de l'application pure et simple des dispositions de la loi du 9 août 1980 sur le financement des communautés et des régions. C'est la raison pour laquelle je ne doute pas que la majorité votera ce projet. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — La parole est à M. Hoyaux.

M. Hoyaux. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, je voudrais d'abord remercier M. le ministre des précisions qu'il vient de donner.

J'épinglerai tout particulièrement trois éléments de sa réponse. M. le ministre vient de nous confirmer que, pour les régions et communautés, en 1983, les crédits seront de 4,6 p.c. Nous prenons acte et nous constatons donc, au vu de ce pourcentage, quelle est l'importance accordée à la régionalisation et à la communautarisation et combien les exécutifs régionaux et communautaires ont peu de moyens pour assumer les compétences qui leur sont actuellement dévolues.

Deuxièmement, M. le ministre nous dit que cette somme doit être complétée par des crédits pour les administrations régionales qui seront transférées au premier janvier.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Il s'agit de ristournes.

M. Hoyaux. — Oui, j'allais y venir, monsieur le ministre. Votre précision est tout à fait pertinente et ne me convient guère car, si j'ai quelque peu suivi les travaux préparatoires, à l'époque, les déclarations du Premier ministre ne faisaient pas du tout allusion aux ristournes pour assumer les charges des administrations, mais de ressources complémentaires pour les régions et communautés.

Je vois donc, pour ma part, dans cette procédure, une réduction supplémentaire des moyens mis à la disposition des régions et des communautés.

Enfin, vous nous avez confirmé ce que le rapporteur avait d'ailleurs énoncé, c'est que vous envisagiez le remboursement des crédits antérieurs, non seulement sur plusieurs exercices — formule modérée que vous avez utilisée — mais bien, en fait, sur sept ans plutôt que sur quatre ans. Or, le gouvernement ne pouvait tout de même pas ignorer que le budget de la Région wallonne avait prévu quatre ans, que ce budget n'a tout de même pas été voté par des marginaux et qu'il serait donc convenable d'en tenir compte.

Je regrette donc vivement que l'étalement excède les quatre années. Vous ne serez pas étonné, monsieur le ministre, qu'après l'ensemble de ces remarques, nous soulignons une fois de plus combien se manifeste au sein de ce gouvernement — dont vous êtes un des membres — une tendance à réduire l'importance et l'efficacité des régions et des communautés. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

M. le Président. — La parole est à M. Maystadt, ministre.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Monsieur le Président, je ne souhaite pas prolonger ce débat, mais je voudrais dire, une fois de plus, que le jugement que

l'on peut porter sur la modicité des moyens mis à la disposition des communautés et des régions, est, certes, légitime, mais qu'il porte un peu à faux par rapport à ce projet de budget — qui n'est, je le répète, que l'exécution d'une loi votée à la majorité des deux tiers, y compris par votre parti, monsieur Hoyaux — et qui fixe les moyens des communautés et régions.

Le gouvernement ne peut faire qu'appliquer la loi sur le financement des communautés et des régions.

Je voulais saisir cette occasion pour répondre à M. Maes, qui m'a interrogé aussi à propos du mode de calcul du budget de la Région bruxelloise. Je me permets d'ailleurs, sur ce point, de renvoyer à la page 6 de l'exposé des motifs, qui donne le détail de la manière dont ce budget a été calculé.

C'est, en réalité, une règle tout à fait simple et il me paraît raisonnable de dire qu'on applique au budget de la Région bruxelloise le même taux de croissance qu'au total des dotations des deux autres régions. Evidemment, l'évolution de la clé de répartition pourrait entraîner un taux de croissance différent de chacun des budgets régionaux. Ce n'est pas à vous, monsieur Maes, qu'il faut expliquer que l'évolution du jeu des trois critères est actuellement plus favorable à la Flandre qu'aux autres régions. C'est une règle mathématique, détaillée à la page 6 de l'exposé des motifs, qui est à la base du calcul à faire pour la Région bruxelloise.

De heer Maes. — Als het in ons voordeel is, wordt die regel echter niet toegepast.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de behandeling van de artikelen.

Il conviendra sans doute au Sénat de prendre comme base de la discussion le texte proposé par la commission?

Il stel de Senaat voor de tekst aangenomen door de commissie als basis te nemen voor de bespreking. (*Instemming.*)

Il en est ainsi décidé.

Aldus is beslist.

Au tableau budgétaire, M. Hoyaux et consorts présentent les amendements que voici :

Titel I. — Lopende uitgaven

Sectie 31. — Dotaties

A. Art. 01.02bis (nieuw). — Aanvullende dotatie voor de Franse Gemeenschap betreffende de kredietsaldi van de vorige jaren (blz. 12).

Een nieuw niet-gesplitst krediet uit te trekken van 1 339 300 000 frank.

B. Art. 01.05bis (nieuw). — Aanvullende dotatie voor de regeling van het saldo van de vorige jaren (blz. 12).

Een nieuw niet-gesplitst krediet uit te trekken van 3 250 000 000 frank.

Titre I. — Dépenses courantes

Section 31. — Dotations

A. Art. 01.02bis (nouveau). — Dotation complémentaire à la Communauté française, relative aux soldes de crédits des années antérieures (p. 12).

Inscrire un crédit nouveau non dissocié de 1 339 300 000 francs.

B. Art. 01.05bis (nouveau). — Dotation complémentaire pour le règlement du solde des années antérieures (p. 12).

Inscrire un crédit nouveau non dissocié de 3 250 000 000 de francs.

Ces amendements ont déjà été défendus par leur auteur. (*Assentiment.*)

Je propose au Sénat de réserver, à demain 16 heures, le vote sur ces amendements, sur les articles du tableau auxquels ils se rapportent ainsi que sur l'article 1er du projet de loi.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des autres articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de andere artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (*Voir documents nos 5-IVbis, 1 et 2, session 1981-1982, du Sénat.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (*Zie stukken nrs. 5-IVbis, 1 en 2, zitting 1981-1982, van de Senaat.*)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

Crédits pour les dépenses courantes (titre I) et pour les dépenses de capital (titre II)

Article 1er. Il est ouvert pour les dépenses de l'année budgétaire 1982 afférentes aux dotations aux communautés et aux régions des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs) :

	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engagement	Crédits d'ordonnement
TITRE I			
Dépenses courantes	59 375,2	—	—
TITRE II			
Dépenses de capital	33 386,9	235,3	146,3
Totaux	92 762,1	235,3	146,3

Ces crédits sont énumérés aux titres I et II du tableau annexé à la présente loi.

Kredieten voor de lopende uitgaven (titel I) en de kapitaaluitgaven (titel II)

Artikel 1. Voor de aan het begrotingsjaar 1982 verbonden uitgaven betreffende de dotaties aan de gemeenschappen en aan de gewesten, worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken) :

	Gesplitste kredieten		
	Niet-gesplitste kredieten	Vast-leggings-kredieten	Ordonnancings-kredieten
TITEL I			
Lopende uitgaven	59 375,2	—	—
TITEL II			
Kapitaaluitgaven	33 386,9	235,3	146,3
Totaal	92 762,1	235,3	146,3

Die kredieten worden opgesomd onder de titels I en II van de bij deze wet gevoegde tabel.

— Réservé.

Aangehouden.

Dispositions particulières relatives aux dépenses courantes et aux dépenses de capital

Art. 2. Les crédits non dissociés des articles ci-après du budget des Affaires culturelles de la communauté germanophone de l'année budgétaire 1982 peuvent couvrir des dépenses se rapportant à des années budgétaires antérieures :

Titre I — Dépenses courantes.

Secteur Santé publique et Famille.

Section 31 — article 12.73, article 33.71.

Bijzondere bepalingen betreffende de lopende uitgaven en de kapitaaluitgaven

Art. 2. De niet-gesplitste kredieten van de hierna volgende artikels van de begroting van de Culturele Zaken van de Duitstalige gemeenschap voor het begrotingsjaar 1982 mogen uitgaven dekken met betrekking tot vroegere begrotingsjaren :

Titel I — Lopende uitgaven.

Sector Volksgezondheid en Gezin.

Sectie 31 — artikel 12.73, artikel 33.71.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Les dépenses en matière de frais d'instruction et allocations d'études aux orphelins à charge des crédits prévus à l'article 33.71 du budget des Affaires culturelles de la communauté germanophone de l'année budgétaire 1982, secteur Santé publique et Famille, peuvent être effectuées sur ouvertures de crédit.

Art. 3. De uitgaven met betrekking tot onderwijskosten en studietoelagen aan de wezen ten laste van de kredieten uitgetrokken op het artikel 33.71 van de begroting der Culturele Zaken van de Duitstalige gemeenschap voor het begrotingsjaar 1982, sector Volksgezondheid en Gezin, mogen op kredietopeningen uitgekeerd worden.

— Adopté.
Aangenomen.

Art. 4. Par dérogation aux dispositions de l'article 18, § 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat:

1° Les soldes des crédits non dissociés des titres I et II du budget des Affaires culturelles de la communauté germanophone de l'année budgétaire 1980 peuvent être reportés à l'année suivante dans les mêmes conditions que les crédits dissociés. Il en est de même pour les soldes des crédits similaires de l'année budgétaire 1981;

2° Les soldes des crédits non dissociés des titres I et II du budget de l'Education nationale pour l'année budgétaire 1980 — crédits dont l'utilisation est fixée par le Conseil de la communauté culturelle allemande — peuvent être reportés à l'année suivante dans les mêmes conditions que les crédits dissociés.

3° Les soldes des crédits non dissociés des titres I et II du budget des Affaires culturelles de la communauté germanophone de l'année budgétaire 1982 peuvent être reportés à l'année suivante dans les mêmes conditions que les crédits dissociés.

Art. 4. In afwijking van de bepalingen van het artikel 18, § 2, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit:

1° Mogen de saldi van de niet-gesplitste kredieten van de titels I en II van de begroting van de Culturele Zaken van de Duitstalige gemeenschap voor het begrotingsjaar 1980 naar het volgende jaar overgedragen worden in dezelfde voorwaarden als de gesplitste kredieten. Zulks geldt eveneens voor de saldi van de gelijkaardige kredieten van het begrotingsjaar 1981;

2° Mogen de saldi van de niet-gesplitste kredieten van de titels I en II van de begroting van Nationale Opvoeding voor het begrotingsjaar 1980 — kredieten waarvan de aanwending door de Raad van de Duitse cultuurgemeenschap wordt bepaald — naar het volgende jaar overgedragen worden in dezelfde voorwaarden als de gesplitste kredieten.

3° Mogen de saldi van de niet-gesplitste kredieten van de titels I en II van de begroting van de Culturele Zaken van de Duitstalige gemeenschap voor het begrotingsjaar 1982 naar het volgende jaar overgedragen worden in dezelfde voorwaarden als de gesplitste kredieten.

— Adopté.
Aangenomen.

Art. 5. Le Trésor est autorisé à consentir des avances lorsque les opérations relatives respectivement aux comptes 80.00.01.38: Communauté flamande — compte courant, 80.00.02.39: Communauté française — compte courant et 80.00.03.40: Région wallonne — compte courant, de la section «opérations de trésorerie», créent une position débitrice de l'un ou l'autre de ces comptes.

Ces avances ne pourront toutefois pas dépasser un montant égal à un sixième de la dotation inscrite au tableau annexé à la présente loi respectivement en faveur de chacune des institutions visées à l'alinéa précédent.

Art. 5. De Schatkist wordt ertoe gemachtigd voorschotten toe te kennen wanneer de verrichtingen in verband respectievelijk, met de rekeningen 80.00.01.28: Vlaamse Gemeenschap — rekening-courant, 80.00.02.39: Franse Gemeenschap — rekening-courant en 80.00.03.40: Waals Gewest — rekening-courant van de sectie «thesaurieverrichtingen» een debettoestand van de ene of de andere van die rekeningen veroorzaken.

Deze voorschotten zullen evenwel een bedrag niet mogen overschrijden dat gelijk is aan één zesde van de dotatie ingeschreven onder de bij deze wet gevoegde tabel, ten bate, respectievelijk, van ieder van de instellingen bedoeld in het voorgaand alinea.

— Adopté.
Aangenomen.

Art. 6. Le budget du «Belgisches Rundfunk- und Fernsehzentrum für deutschsprachige Sendungen» est communiqué au Conseil de la communauté culturelle allemande.

A cet effet, il fait l'objet d'une annexe au budget des Affaires culturelles de la communauté germanophone.

Art. 6. De begroting van de «Belgisches Rundfunk- und Fernsehzentrum für deutschsprachige Sendungen» wordt medegedeeld aan de Raad van de Duitse cultuurgemeenschap.

Te dien einde maakt zij het voorwerp uit van een bijgevoegsel aan de begroting van de Culturele Zaken van de Duitstalige gemeenschap.

— Adopté.
Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé demain, à 16 heures, au vote sur les amendements et articles réservés, ainsi que sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen, te 16 uur, over de aangehouden amendementen, over de aangehouden artikelen en over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES PENSIONS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1982

Discussion générale et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN PENSIOENEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1982

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget des Pensions de l'année budgétaire 1982.

Wij vatten de beraadslaging aan over het ontwerp van wet houdende de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1982.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est à M. Mainil, ministre.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Monsieur le Président, chers collègues, j'espère que le budget des Pensions, voté à la Chambre le 2 juillet dernier, pourrait encore venir en discussion au Sénat avant les vacances parlementaires.

L'encombrement des travaux de fin de session ne l'a pas permis.

M. Basecq, premier vice-président, prend la présidence de l'assemblée

Le Sénat a regretté hier le retard mis à la discussion des budgets. Si je mérite à cet égard une mention «mauvais», ma seule consolation est qu'il s'en trouve de plus mauvais puisque ce budget est un des premiers à être discuté. Tout me permet d'espérer que le budget des Pensions de 1983, qui est prêt pour l'impression, pourra être voté avant Noël. Le Sénat va donc avoir l'occasion de revenir largement sur la matière d'autant plus que d'autres projets de loi sur les pensions seront introduits conjointement.

Comme le rapport sur le budget que nous avons à examiner aujourd'hui a été fait à la Chambre, je crois utile de rappeler sommairement en préambule les caractéristiques de ce budget 1982 et la portée des mesures intervenues en matière de pension.

1. Les caractéristiques du budget.

1. C'est le budget le plus important après celui de la Dette publique.

Le chiffre du budget — 135,9 milliards — ne représente en fait que le tiers des dépenses en matière de pension. Celles-ci atteignent, en effet, plus ou moins 420 milliards ainsi que l'indique l'annexe 10 du rapport de la Chambre.

Comparer les crédits de 1982 — 135,9 milliards — à ceux de 1981 — 131,7 milliards — n'a guère de signification. Car il faut tenir compte des prélèvements qui ont été opérés sur les réserves de la Caisse des veuves et orphelins et aussi de l'affectation en 1982 de la cotisation de 900 francs imposée aux isolés et aux familles sans enfant.

Compte tenu de ces correctifs, les crédits sont en fait passés de 133,4 milliards en 1981 à 151,1 milliards en 1982, soit une augmentation de 17,7 milliards — 13,3 p.c. —, ce qui est beaucoup.

La charge des pensions est, comme vous le savez, en croissance rapide et elle le sera davantage au cours des prochaines années en raison notamment de l'évolution démographique.

Sans entrer dans le détail de ces crédits, on peut dire que les deux tiers du budget sont consacrés au secteur public, plus ou moins 60 milliards, et au régime des travailleurs salariés, plus ou moins 45 milliards.

Le tiers restant se répartit entre: — le régime des indépendants, plus ou moins 18 milliards; — les pensions de guerre, plus ou moins 15 milliards; — le revenu garanti aux personnes âgées, plus ou moins 5 milliards.

Quelles sont les principales mesures intervenues en matière de pension?

Essentiellement les mesures destinées à réaliser des économies et à assurer aux régimes des ressources nouvelles.

Si ces mesures n'avaient pas été prises, je peux dire qu'au moment où je suis à cette tribune, les pensions ne pourraient plus être payées. Tous les crédits seraient consommés dans le secteur public et les réserves épuisées dans le secteur social.

Au chapitre des ressources nouvelles, la cotisation a été portée uniformément à 7 p.c., ce qui représente une majoration de 0,50 p.c. dans le secteur public (CVO) et de 0,75 p.c. dans le secteur des salariés.

Une cotisation de 7 p.c. a été prélevée sur le pécule de vacances des travailleurs.

Une cotisation de 3,5 p.c. a également été prélevée sur les indemnités d'invalidité et sur les prépensions.

Si l'on y ajoute l'accroissement important des subventions au régime des travailleurs salariés en application de la loi Dhoore — accroissement qui représente à peu près 10 milliards —, on peut considérer que les ressources nouvelles mises à la disposition des régimes de pension s'élèvent à plus ou moins 25 milliards par an.

Quant aux économies, elles sont bien entendu difficiles à réaliser dans une matière comme les pensions, car, qu'on le veuille ou non, elles entraînent toujours des restrictions.

Il était normal qu'on les recherche du côté des grosses pensions et des cumuls. C'est ce qu'a fait le gouvernement.

Pour rappel, l'écurement des grosses pensions a été complètement réalisé au 1er janvier de cette année, entraînant des réductions qui ont pu atteindre 50 p.c. et plus des prestations allouées.

Quant aux cumuls, ils ont été réglementés par les arrêtés de pouvoirs spéciaux, notamment l'arrêté n° 30 qui vise le cumul des pensions de retraite et de survie dans le secteur public, le cumul de plusieurs pensions de survie et la pension des veuves remariées.

L'indemnité d'adaptation — avantage qui était propre aux pensions sociales — a été remplacée par le paiement de la pension de survie aux conditions habituelles pendant une période d'un an.

Toutes ces règles sont désormais applicables de manière uniforme à l'ensemble des régimes public et privé.

L'harmonisation des régimes a également été réalisée en ce qui concerne l'activité professionnelle autorisée des pensionnés, notamment par l'arrêté du 13 avril 1982.

Il faut encore noter que le pécule de vacances a été, conformément à l'esprit de la loi, limité globalement à une mensualité de la pension, celle de mai.

Je serais incomplet si je ne mentionnais au chapitre des économies certaines mesures qui ne relèvent pas de ma compétence, mais qui n'en concernent pas moins directement certaines catégories de pensionnés; je songe notamment aux mesures relatives à l'indexation des pensions de plus de 29 000 francs et aux précomptes liés à l'application du système du crédit d'impôt sur les revenus de remplacement.

Voilà pour les mesures nouvelles et les économies.

Pour ne pas allonger ce propos liminaire, je ne ferai que mentionner deux points d'actualité récente.

Le premier concerne les lois des 3 et 4 juin dernier sur les pensions de réparation, et notamment la loi du 4 juin qui instaure la pension de réversion au profit des veuves de guerre.

Le second concerne l'arrêté n° 95 relatif à la préretraite à 60 ans sur lequel nous aurons certainement l'occasion de revenir en cours de débat.

Monsieur le Président, chers collègues, je me suis limité à ce bref rappel pour introduire notre discussion.

A travers sa technicité, la matière des pensions intéresse directement près de deux millions de nos concitoyens.

Il est donc légitime que nous nous y intéressions.

Comme je l'ai dit en commençant, nous aurons amplement l'occasion de le faire non seulement à l'occasion de la discussion de ce budget déjà largement consommé, mais aussi à l'occasion de la discussion du budget de 1983 et des autres projets dont le Sénat sera saisi au cours de la présente session. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — La parole est à M. Jandrain.

M. Jandrain. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, mesdames, messieurs, permettez-moi, une fois de plus, de regretter le retard avec lequel notre assemblée entame la discussion d'un budget aussi « socialement » important que celui des Pensions.

Alors que le Parlement voit sans cesse ses pouvoirs rognés par un exécutif qui a de plus recours aux pouvoirs spéciaux et qui envisage encore d'y recourir l'an prochain, est-il normal et sain que les premiers budgets à être discutés devant le Parlement, le soient après dix mois? Je crois, pour ma part, que c'est intolérable, d'autant plus que le gouvernement n'a jamais donné d'explications valables au retard mis à déposer les budgets. Cela ne s'est jamais vu dans toute notre histoire parlementaire.

Notre rôle fortement limité se borne aujourd'hui à constater une situation. Une telle attitude consistant à placer le Parlement devant le fait accompli est inadmissible. Que l'on se souvienne des déclarations de certains membres de l'actuelle majorité qui voulaient à tout prix revaloriser les institutions et plus particulièrement redonner sa place au Parlement.

Ce gouvernement, dans ce domaine également, ne tient pas ses promesses. Il fait le contraire de ce qu'il disait au moment de son investiture.

C'est à une mise en congé virtuelle du Parlement à laquelle on assiste. Le danger avait été mis en évidence par des membres de mon groupe lors des débats précédents. Il s'avère aujourd'hui réel. Le gouvernement est pris dans un engrenage qui risque d'anéantir le système parlementaire et d'engloutir la démocratie elle-même.

Le président de notre assemblée a déjà réagi à cela, mais, tout comme pour les remarques du Conseil d'Etat sur ses arrêtés, le gouvernement ne tient pas compte des « leçons » qui lui sont faites mais, au contraire, est prêt, à tous moments, à en faire à ceux qui ne partagent pas ses vues et ses conceptions réactionnaires du redressement du pays.

Après cette remarque générale qui devrait susciter notre réflexion et notre réaction, j'en viens plus particulièrement au budget des Pensions.

Ce budget est, comme je le disais il y a quelques instants, « socialement » un des plus importants. Il concerne, en effet, un nombre sans cesse croissant de personnes, nombre qui par un concours de facteurs, indépendants l'un de l'autre, est appelé à augmenter dans les années à venir.

C'est au moment précis où le nombre de bénéficiaires est appelé à s'accroître, que la crise économique, qui se prolonge, frappe de plus en plus de monde, faisant chaque jour de nouvelles victimes et ayant des répercussions directes sur le financement du secteur des pensions, c'est à ce moment, dis-je, que le gouvernement intervient en réalisant des économies et en augmentant les pourcentages de cotisations.

Ces mesures portent préjudice aux titulaires de pensions.

Certes, on nous répondra que les petits pensionnés ont été épargnés et que les grosses pensions furent écrêtées. C'est exact, mais faut-il rappeler que l'écurement des hautes pensions a été inscrit à l'initiative des socialistes dans la loi du 5 août 1978 et que, depuis cette date, nous attendons que les mesures d'exécution soient prises par les titulaires successifs — sociaux-chrétiens ou libéraux — du département des pensions?

Quant aux petites pensions, affirmer qu'elles sont maintenues à leur niveau, voire augmentées par indexation, sans tenir compte d'autres mesures qui grèvent indirectement le budget de ces pensionnés — comme la création de tickets modérateurs ou l'augmentation des prix, tels par exemple ceux des combustibles —, c'est ignorer une réalité et fausser la vérité, c'est ignorer les effets désastreux des décisions que vous avez prises sur le budget de certains ménages de retraités ou pour certaines catégories d'entre eux, les veuves, entre autres.

Il ne faut pas remonter bien loin dans le temps pour se rappeler les grandes déclarations d'intention de partis formant l'actuelle coalition ou de certaines personnes ayant présidé à sa naissance ou encore de membres de cette équipe arguant de la ferme volonté d'harmoniser les différents régimes, d'arriver effectivement à l'égalité de traitement entre hommes et femmes, de relever le minimex, etc.

De tout cela, on ne voit rien venir. On nous affirme que des études sont en cours et que les résultats sont imminents. Je crois qu'il s'agissait là de promesses électorales un peu faciles dont on n'avait pas nécessairement mesuré toute l'ampleur et toutes les répercussions.

Et demain, que va-t-il se passer ?

Pour boucler son budget de 1983, le gouvernement devra sans aucun doute prolonger et accentuer les mesures qu'il a prises en 1982. Cela signifie que les titulaires de pensions seront à nouveau mis à contribution. Il ne faut pas s'en étonner, car toutes les mesures qui ont été prises dans le domaine social l'ont été sans limitation dans le temps alors que, pour ne citer qu'un exemple, la cotisation sur les revenus supérieurs à 3 millions était unique pour 1982.

Cette diminution des prestations servies par le régime des pensions amènera progressivement les titulaires à compléter la petite pension à laquelle ils auront droit par des pensions complémentaires auprès de compagnies privées d'assurances.

Cette privatisation lente du régime est inscrite en termes voilés dans l'accord de gouvernement. Elle profitera aux compagnies privées d'assurances qui prendront soin d'écarter les mauvais risques et elle ne concernera que ceux qui ont les possibilités financières de contracter de telles assurances.

La situation financière particulièrement difficile dans laquelle vous placerez certains pensionnés, les contraindra à recourir de plus en plus aux systèmes d'assistance mis en place par les communes. Or, celles-ci éprouvent de plus en plus de difficultés suite à la carence de l'Etat.

Les communes sont dans l'impossibilité de réaliser une réelle politique d'intégration et d'accueil des personnes qui arrivent à l'âge de la retraite.

Les collectivités locales sont étranglées; elles ne peuvent mettre en œuvre une réelle politique en faveur des aînés et, par sa dernière manœuvre de retardement du dépôt du budget 1983, leur situation est encore aggravée.

Que peut-on reprocher au gouvernement ?

Malgré les déclarations de ses ministres, répétées à de très nombreuses reprises, le gouvernement actuel a relégué l'emploi à l'arrière-plan de ses préoccupations. S'il avait gardé, comme ces prédécesseurs, l'emploi comme objectif prioritaire, il s'orienterait résolument vers une politique d'aménagement du temps de travail dont un des moyens est certes le recours au système de prépension, système que vous avez supprimé et remplacé par un système de préretraite, qui reprendra aux prépensionnés un montant de 1 milliard 100 millions de francs. Il n'hésiterait pas à ménager un passage progressif de la vie active à la retraite, mesure complétée par un apprentissage et une formation des jeunes appelés à remplacer les partants.

Cette politique, le gouvernement semble l'avoir abandonnée pour se contenter de gérer la situation et de prendre les mesures là où c'est le plus facile parce que ceux à qui elles s'adressent réagissent peu. A cet effet, je tiens néanmoins à attirer votre attention sur la récente manifestation de pensionnés du Nord et du Sud du pays. C'est un signe et un avertissement que le gouvernement ne doit pas ignorer car ils lui indiquent nettement que sa politique a atteint un seuil qu'il serait bon de ne pas dépasser sous peine de s'exposer à des revers douloureux.

C'est précisément cette politique que nous ne voulons pas approuver, c'est la raison pour laquelle nous voterons contre le budget. (Applaudissements sur les bancs socialistes.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Herreweghe.

De heer Van Herreweghe. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik kan zeer kort zijn en mij beperken tot een drietal aspecten van de pensioenproblemen die op het ogenblik vrij acuut zijn. Een van die problemen betreft de financiële middelen die ter beschikking zijn voor een tijdige uitkering van de pensioenen. Bij de zelfstandigen evolueert de toestand gunstig, althans volgens de jongste berichten, maar men mag daarbij niet uit het oog verliezen dat dit pas kon gebeuren na consolidatie van de schuldenlast van 29 miljard. Daarom wil ik aanmanen tot voorzichtigheid voor de toekomst en pleiten voor het aanleggen van een reserve. Bij de werknemers zal er wellicht in de eerstkomende jaren nog geen al

te sterke beïnvloeding zijn door de invoering van het stelsel van het brug-rustpensioen, of «brustpensioen», op voorwaarde nochtans dat de regering haar verantwoordelijkheid beseft en haar verbintenissen ten opzichte van het pensioenstelsel voor de werknemers nakomt.

Een tweede probleem is dat de buitenlandse pensioenen. Er worden bij de berekening van de pensioenrechten van landgenoten soms vrij ernstige vertragingen vastgesteld die te wijten zijn aan de laatstijdige uitwisseling van loopbaanelementen door buitenlandse pensioeninstellingen. Ik wil er bij de minister op aandringen om bij eventuele internationale contacten de nadruk te leggen op meer redelijkheid in de termijnen bij de buitenlandse pensioeninstellingen.

In dezelfde lijn wil ik nog wijzen op een discriminatie die blijft bestaan ten opzichte van Belgische vrouwen die van het buitenland uit een geringe pensioenuitkering genieten en wier echtgenoot, omwille van dat buitenlandse pensioen, in de sector van de zelfstandigen geen gezinspensioen kan krijgen. Daarom wil ik mijn suggestie van vorig jaar herhalen, namelijk dat men in dit verband de methode zou toepassen van de Rijksdienst voor werknemerspensioenen, en men het Belgisch gezinspensioen van de man zou verminderen met het pensioenbedrag dat zijn echtgenote in het buitenland ontvangt. Aldus zouden ook zij recht krijgen op de voordeligste uitkering.

Tenslotte wil ik nog aandringen op een verdere toenadering van de pensioenformaliteiten tussen de openbare en de privé-sector, bijvoorbeeld wat betreft de datum van aanvraag. Dit lijkt misschien een kleinigheid, maar op administratief gebied zou het een verbetering betekenen omdat men tijdig zou klaarkomen met de berekening van de zogenaamde gemengde pensioenen en er geen vertraging zou ontstaan bij de uitwisseling van de gegevens daaromtrent tussen de verscheidene administratieve diensten. Inderdaad, er bestaat nog altijd een hopeloze vertraging in de openbare sector vooral in het departement van Nationale Opvoeding bij de uitwisseling van de berekeningselementen naar of regularisatie in de privé-sector bij de dossiers van deze gemengde pensioenen.

Op het eerste gezicht zijn dit misschien kleine details, maar fundamenteel kunnen zij heel wat verbetering brengen in de administratieve afwikkeling en vooral in de financiële voordelen voor de gepensioneerden. (Applaus op de banken van de meerderheid.)

M. le Président. — La parole est à M. Coen.

M. Coen. — Monsieur le Président, à l'occasion de l'examen et de la discussion du budget des Pensions de l'année 1982 devant la commission de la Chambre, M. le ministre a bien voulu donner quelques précisions concernant ses compétences en tant que secrétaire d'Etat aux Pensions et s'est, en outre, livré à des considérations consacrées aux perspectives d'avenir.

En ce qui concerne les compétences ministérielles en matière de pensions, elles ont donc été groupées dans l'arrêté royal du 4 janvier 1982, et je pense que dans un domaine aussi disparate que celui des pensions, cette convergence de compétences est une chose heureuse.

M. le ministre a bien voulu préciser qu'en réalité il avait dans ses attributions la législation et la réglementation et qu'il fallait donc entendre par là le pouvoir d'initiative.

C'est précisément au sujet de ce pouvoir d'initiative que je saisis cette occasion de l'entretenir, durant quelques instants, d'une mesure toute récente, arrêtée par le présent gouvernement, et qui concerne la prépension de retraite pour les travailleurs salariés.

Je sais fort bien que ce sujet n'est pas directement lié au budget des Pensions de l'année 1982. Toutefois, il convient d'être réaliste et pragmatique et c'est précisément en fonction de cette double préoccupation que je crois qu'il n'est pas interdit de recevoir, de la part d'un ministre, quelques précisions au sujet de cette mesure nouvelle et assez révolutionnaire.

Etant donné que nous sommes en octobre 1982, il me paraît qu'il n'est pas impertinent de s'interroger sur les retombées d'une nouvelle modalité d'application d'un régime de pension, quand bien même celui-ci ne sortira ses effets qu'à partir du 1er janvier 1983, c'est-à-dire dans moins de trois mois.

Ainsi, donc, le gouvernement a décidé d'instaurer la prépension de retraite pour les travailleurs salariés, laquelle prépension peut être accordée à partir de l'âge de 60 ans, à la condition que le demandeur produise une déclaration de son employeur par laquelle celui-ci s'engage à remplacer le candidat prépensionné par un demandeur d'emploi recruté en dehors de l'entreprise.

Il convient de souligner que le régime instauré, du moins je le crois, poursuit davantage le souci de rencontrer les difficultés actuelles du chômage que d'apporter une rationalisation dans le domaine déjà inextricable des différents régimes de pension.

Je crois qu'il faut d'abord souligner que la mesure prise se base essentiellement sur le volontariat. A ce sujet, serait-il possible à monsieur le ministre de me donner quelques précisions quant à la probabilité du nombre de personnes qui, selon lui, solliciteront l'avantage de cette pension anticipée?

Ma question est d'autant plus justifiée que je suis convaincu que des calculs plus ou moins précis ont dû être effectués puisque aussi bien, si j'ai bien compris le mécanisme, les bénéficiaires, dès l'âge de 60 ans, d'une prépension de retraite, recevront le montant de la pension à laquelle ils auraient eu droit s'ils avaient eu 65 ans.

En clair, ma question porte donc sur le financement du manque de cotisations, tant personnel que patronal, dans ce régime de pension pour combler les cinq années de non-activité.

Puisque nous sommes dans le domaine des calculs, et forcément de calculs potentiels et hypothétiques, monsieur le ministre peut-il me donner les chiffres qui ont forcément dû être pris en considération dans le chef des demandeurs d'emplois qui trouveront donc automatiquement un engagement et qui, par conséquent, n'emargent plus au chômage?

A ce sujet, je voudrais également recevoir la précision suivante dont je n'ai trouvé aucun trace dans les documents que j'ai pu consulter. A supposer qu'un demandeur quitte l'entreprise dans les conditions prévues par l'arrêté royal n° 95 du 28 septembre 1982, et que l'employeur ne procède pas, à tort ou à raison, à l'engagement d'un jeune demandeur d'emploi, quelle est la sanction prévue?

Peut-on imaginer que cette sanction obligerait, par exemple, le préretraité à reprendre son travail? Sinon, quelles sont les garanties?

La question a déjà été posée de savoir quel est le nombre exact des pensionnés en Belgique.

M. le ministre a répondu, tout en le regrettant, qu'il n'était pas possible de citer un chiffre exact, étant donné essentiellement la diversité des régimes intéressés.

Il est à supposer que cette incertitude, quelque peu surprenante dans un monde dominé par l'électronique, ne fera que s'accroître avec le nouveau régime supplémentaire de prépension de retraite auquel on ignore certainement aujourd'hui le nombre de futurs candidats et dont on ne connaîtra pas davantage le nombre de bénéficiaires en 1983.

Je voudrais enfin, monsieur le ministre, vous poser quelques questions à propos du régime des indépendants.

Il faut bien constater que la pension des indépendants est plus que modeste. Elle est même inférieure au revenu garanti accordé à des personnes qui n'ont jamais cotisé. Depuis 1975, elle est «gelée» alors que les autres pensions continuent à croître en rapport avec les rémunérations.

Pourtant, les cotisations des indépendants ont été sérieusement augmentées à plusieurs reprises. Elles peuvent même atteindre aujourd'hui près de 100 000 francs pour la seule pension.

Je constate également que la prépension de retraite n'est pas accessible aux indépendants, ce qui constitue une nouvelle discrimination.

Nous avons appris, lors de la récente conférence de presse organisée par l'Inasti, à l'occasion de la publication de son rapport annuel, que le régime était actuellement en équilibre et accusait même un léger boni. Il faut s'en réjouir.

Nous savons, par ailleurs, que vous avez consulté le groupe de travail chargé de l'étude du statut social des travailleurs indépendants et que celui-ci vous a remis un avis unanime.

Pouvez-vous nous indiquer le contenu de cet avis et nous dire s'il entre dans vos intentions de modifier le régime de pension des indépendants et dans quel sens?

Les travailleurs indépendants seront certainement très intéressés par vos réponses à ces quelques questions.

Je voudrais enfin vous demander où en est la programmation en faveur des victimes du devoir patriotique.

Telles sont les questions que m'inspire votre budget. Je vous remercie de bien vouloir y apporter vos réponses. *(Applaudissements sur les bancs de la majorité.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Walter Peeters.

De heer W. Peeters. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, wij voelden er in de Volksuniefractie veel voor het voorstel te doen aan de Hoge Vergadering ons over alle voorliggende begrotingen voor de jaren 1982 en 1981 — er is zelfs nog een begroting bij voor 1977! — zonder bespreking, meerderheid tegen minderheid, in één keer uit te spreken. Het grenst trouwens aan het absurde te discussiëren over begrotingen die al volledig zijn uitgeput en die bovendien nog — de meeste althans — reeds met ruime bijkredieten dienden te worden aangepast. Dit zou ons de tijd en de gelegenheid geven om met het echte en ernstige werk te beginnen, namelijk de bespreking van de begrotingen voor 1983. Onze fundamentele opmerkingen, bijvoorbeeld wat de regeling van het brug-rustpensioen betreft, die eerder of uitsluitend tot de begroting 1983 behoren, zullen wij dan ook reserveren. Aangezien de minister ons daarnet heeft beloofd dat wij vóór Kerstmis de kans zullen krijgen de begroting 1983 van Pensioenen te bespreken, zullen wij onze kritiek en onze bedenkingen tot dan opschorten.

Ik maak dan ook alleen maar gebruik van de behandeling van de begroting van Pensioenen voor 1982 om de aandacht van de minister te vestigen op een probleem waarmee wij in de dagelijkse praktijk veelvuldig worden geconfronteerd, een probleem dat vooral de gepensioneerden met een klein pensioen betreft, meestal zelfstandigen.

Gepensioneerden kunnen inderdaad, mits kennisgeving, nog een bepaalde beroepsactiviteit uitoefenen, echter alleen op voorwaarde dat zij daardoor niet meer verdienen dan een maximumbedrag, zijnde een netto belastbaar inkomen van 130 848 frank par jaar of 10904 frank per maand. Ik wijs de minister erop dat wanneer deze activiteit in dienstverband wordt uitgeoefend de verdiensten vooraf gekend zijn en ook tamelijk constant blijven. Voor een zelfstandige echter kunnen deze inkomsten ten zeerste schommelen. Wanneer echter het maximum toegestane bedrag in supplement op het pensioen wordt overschreden, bestaat de sanctie erin dat het volledig pensioen voor dat jaar verbeurd is. Voor iemand in loondienst is het betrekkelijk gemakkelijk te berekenen hoeveel hij zal verdienen en de betrokkene kan dan ook, eventueel door het aantal arbeidsuren te verminderen, ervoor zorgen dat de verdiensten beneden het toegestane bedrag blijven. Voor een zelfstandige echter, bijvoorbeeld voor iemand die nog wat aan landbouw doet, voor een winkelier enzovoort, is zulks zeer moeilijk vooraf te bepalen. Het ene jaar zal hij bijvoorbeeld 50 000 frank bijverdienen, het andere jaar kan dit tot 120 000 frank oplopen. Welnu, wanneer een dergelijke kleine gepensioneerde zelfstandige slechts één frank meer verdient dan het toegestane maximum van 10 904 frank per maand, wordt hij gesanctioneerd met verlies van het hele pensioen voor dat jaar, pensioen dat voor een zelfstandige dan toch al — om het zacht uit te drukken — niet hoog is.

Mijnheer de minister, ik geloof niet dat het de bedoeling kan zijn van de pensioenwetgeving een gepensioneerde in dergelijk geval zijn volledig pensioen te ontnemen. De betrokkene kan hierdoor gedurende enkele jaren in ernstige financiële moeilijkheden geraken en in vele gevallen zelfs in een pijnlijke toestand, aangezien hij of zij meestal het pensioen reeds heeft ontvangen en achteraf dit bedrag moet terugbetalen. Wellicht aanvaardbaar zou zijn dat enkel het boven het toegelaten maximum verdiende bedrag van het pensioen van het daaropvolgend jaar zou worden afgetrokken.

Er is echter meer. Deze maatregel is bovendien des te meer onbillijk en onrechtvaardig daar voor het handhaven van de pensioenrechten helemaal geen rekening wordt gehouden met andere inkomsten, zoals bijvoorbeeld inkomsten uit onroerende goederen, uit aandelen enzovoort. Aldus wordt de onrechtvaardigheid tegenover de kleintjes onder de gepensioneerden, meer speciaal kleine zelfstandigen, die uitsluitend zijn aangewezen op een hongerpensioentje, aangevuld met wat zuurverdiende centjes uit nog wat voortgezette beroepsactiviteit als enig inkomen, nog disproportioneel vergroot.

Trouwens ben ik — en dat vooral als huisarts — van oordeel dat het zowel menselijk-psychologisch als sociaal en ook medisch, niet aangewezen is van een volledige beroepsactiviteit ineens over te stappen naar volledig, onopgevolgd vrije tijd.

Het zou dan ook niet mogen zijn dat gepensioneerden, die deze stap op een zinvolle wijze willen overbruggen door nog wat deeltijdse beroepsactiviteit te verrichten, gewoon worden gestraft voor het feit dat zij door die activiteit zagezegd te veel inkomsten hebben en dat dan nog louter en alleen arbitrair, op basis van een vastgesteld toegelaten bedrag dat al dan niet wordt overschreden, al was het maar met één frank. Bovendien zou dit vooral niet mogen gebeuren, terwijl gepensioneerden die inkomsten verwerven anders dan door arbeid ongestoord verder hun volledig pensioen kunnen genieten.

Mijnheer de minister, van deze overbodige, zelfs absurde bespreking van een toch al volledig uitgeputte begroting van Pensioenen,

wilde ik toch gebruik maken om u te vragen dit probleem nader te onderzoeken en er een oplossing aan te geven in de zin die de Volksunie voorstelt, namelijk: enkel de aftrok van het pensioen van het in de loop van het vorig jaar door beroepsactiviteit verdiende netto belastbaar bedrag boven het op dit ogenblik vastgestelde toegelaten maximum van 130 848 frank par jaar. Ik dank u bij voorbaat voor de aandacht die u aan dit vrij veel voorkomend probleem zult besteden. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Tilquin.

M. Tilquin. — Monsieur le Président, la charge des pensions devient de plus en plus lourde; c'est évident. Le rapport de la Chambre en souligne à suffisance les causes qui sont à la fois conjoncturelles — la crise, le chômage, le rétrécissement de l'assiette des cotisations — et structurelles: l'évolution démographique et la destruction du rapport entre actifs et pensionnés.

Nous comprenons donc que la tâche du secrétaire d'Etat aux Pensions consiste essentiellement à trouver les moyens nécessaires à assurer le paiement des pensions.

Votre introduction, monsieur le ministre, pour prometteuse qu'elle soit, ne nous tranquillise pas sur tous les points pour autant. Je voudrais, en conséquence, vous poser quelques questions.

Parmi les mesures que vous avez rappelées, il en est que nous comprenons fort bien; par exemple, la limitation des grosses pensions. Quand on examine les tableaux figurant en annexe du budget des Pensions et qui donnent la répartition des pensions du secteur public par montant, on constate qu'il subsiste encore pas mal de grosses pensions allouées au-delà du montant absolu qui a été fixé. On peut se demander dès lors quand sera complètement réalisé l'écrêtement des grosses pensions.

N'y a-t-il pas, en outre, parmi les mesures qui ont été prises, certaines économies plus apparentes que réelles? N'est-ce pas le cas, par exemple, de ce jeu d'écritures qui consiste à diminuer les crédits destinés aux pensions du secteur public en prélevant à due concurrence sur les réserves de la Caisse des veuves et orphelins?

C'est d'autant plus paradoxal qu'au moment où on prélève sur ces réserves constituées par les cotisations des agents du secteur public, on augmentait lesdites cotisations de 6,5 à 7 p.c. Quelle est donc la justification de cette opération?

Troisième observation: certaines pensions de survie du secteur public ont subi des restrictions parfois importantes. Pourquoi les mesures de restriction ont-elles plus spécialement porté sur cette catégorie de pensionnés?

Enfin, dernière question: était-il également justifié de limiter le pécule de vacances des pensionnés du régime salariés alors même que ce pécule représentait parfois un complément bien nécessaire pour certains petits pensionnés?

Monsieur le secrétaire d'Etat peut-il expliquer la portée de ces mesures de restriction et les raisons qui ont amené le gouvernement à les retenir?

Il nous intéresserait également beaucoup de savoir si le régime de pension des indépendants, qui reste un régime de misère, a quelque chance d'évoluer dans le sens proposé récemment, à l'unanimité, par le groupe de travail chargé de l'étude du statut social des indépendants. Pouvez-vous nous donner, monsieur le ministre, quelques précisions à ce sujet? Je vous en remercie. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Constant De Clercq.

De heer C. De Clercq. — Mijnheer de Voorzitter, ik wens de aandacht van de staatssecretaris te vragen voor een tweetal punten.

Ten eersten, in nr. 14 van *La Tribune* van september lees ik een artikel, waarin sprake is van verscheidene voorontwerpen van wet die momenteel door uw administratie van Pensioenen zouden worden voorbereid. De voorontwerpen zouden gebaseerd zijn op verouderde, door u zelf verstrekte inlichtingen.

Deze voorontwerpen zouden tot doel hebben:

1° De weduwepensioenen van de overheidsdiensten per 1 januari 1983 te verminderen tot het bedrag van het overlevingspensioen in de privé-sector;

2° De rustpensioenen van de overheidsdiensten per 1 januari 1984 te verminderen tot het bedrag van de rustpensioenen in de privé-sector.

Er zou geen sprake zijn van overgangsmaatregelen noch van de eerbiediging van de reeds afgeleverde pensioenbrevetten.

Gaarne vernam ik van de staatssecretaris in hoever die beweringen juist zijn.

Ik doe bij deze gelegenheid opmerken dat de berekeningswijze van het weduwepensioen in overheidsdienst meestal niet gunstig uitvalt voor die weduwe in vergelijking met de berekening van het pensioen van een weduwe van een werknemer in de privé-sector, zodat een nieuwe vermindering van de weduwepensioenen in overheidsdienst in geen geval gunstig zou onthaald worden.

Als niet kan worden ontkend dat de berekening van het rustpensioen in de overheidsdienst bepaalde voordelen inhoudt, de vergelijking met de pensioenregeling voor de werknemers in de privé-sector moet geschieden, rekening houdend met de actieve loopbaan van beiden.

Ik zou verder ook de aandacht van de staatssecretaris willen vragen voor de misdeelden in de pensioensector, zeker in deze crisistijd.

U weet dat inzake bedragen en ook enigermate inzake beschikkingen eigenlijk drie regimes werden samengekoppeld, namelijk de wet op het gewaarborgd inkomen voor de bejaarden, de wet op de tegemoetkoming voor minder-validen en de wet op het bestaansminimum.

De regering zegt in de regeringsverklaring dat bijzondere zorg moet worden besteed aan de kansarmen. Wij hebben dit punt met overtuiging goedgekeurd. Voor de CVP-fractie moeten in deze crisistijd de marginale groepen absoluut worden beschermd. Deze groepen zijn; de bejaarden, de minder-validen en de personen die recht hebben op het bestaansminimum.

Ik moge er derhalve op aandringen dat de staatssecretaris contact zou opnemen met zijn collega van Sociale Zaken, die bevoegd is voor de minder-validen en voor de toepassing van de wetgeving op het bestaansminimum, met het oog op het nemen van gezamenlijke maatregelen, zoals dat trouwens sedert jaren geschiedt.

Binnen het raam van de begroting 1983 moet het mogelijk zijn — zij het op een bescheiden manier — de in de daar net opgesomde wetten vastgestelde bedragen te verhogen.

Een spreekwoord luidt: de rijke behoeften hebben rijke middelen; de arme behoeften hebben arme middelen.

Wij hopen dat de regering haar zorg om het lot van de minstgegoeden in daden zal omzetten. Als CVP-fractie vragen wij daarvoor de bijzondere aandacht. Wij moeten de maatschappij bekijken met de ogen van de misdeelden. Dan zullen wij vaststellen dat zij in crisistijd prioritaire rechten hebben. Onze fractie dringt er bijgevolg ten sterkste op aan dat in 1983 maatregelen ten gunste van deze drie groepen worden genomen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lepaffe.

M. Lepaffe. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, je rejoindrai volontiers l'avis de beaucoup d'orateurs précédents qui préféreraient incontestablement que nous ayons l'occasion de discuter maintenant, de manière approfondie, devant la commission des Affaires sociales, le budget de 1983, plutôt que de se livrer à un examen, qui devient vraiment purement rétrospectif et dont l'intérêt, par là même, est grandement diminué.

Si nous n'avons pas pu agir sur le débat, il est cependant intéressant d'examiner ce qui a été fait. Dans la situation difficile qui a déjà été soulignée par d'autres orateurs, on pourrait dire, monsieur le ministre, que vous avez fait incontestablement de votre mieux, mais avec certaines contradictions et sans supprimer le caractère inéluctable d'une situation dont vous n'êtes pas entièrement maître.

Comme on l'a très bien souligné, à la Chambre, ce qui est important, c'est le déficit devant lequel on se trouvera à la fin de 1983.

Des orientations, comme l'écrêtement des hautes pensions, faisaient partie de votre programme; d'autres nous paraissent être des artifices budgétaires. Le prélèvement qui a eu lieu, pour un montant de 15 milliards, sur les revenus de la Caisse des veuves et orphelins, ne nous paraît pas être une mesure qui facilite l'avenir.

L'application du ticket modérateur aux Vipo ou la modification d'abattements fiscaux pour les pensionnés et allocataires sociaux ne peut évidemment se concevoir que dans une justice sociale tout à fait respectée et sélective.

Vous êtes aussi allé pratiquement au bout de ce qui reste possible dans la sacro-sainte réunion des diminutions de dépenses et des augmentations de recettes. Socialement, je me demande comment il sera encore possible d'aller plus loin, quand on voit les mesures récentes qui ont été décidées; la cotisation des pensions à 7 p.c., la cotisation des salariés à 7 p.c. et l'application du principe du déplafonnement total des cotisations de sécurité sociale, qui constituent finalement une ponction importante, non seulement à l'égard des travailleurs, mais peut-être plus particulièrement à l'égard des cadres, dont nous savons combien ils sont actuellement mal défen-

dus. Et je passe sur la cotisation de 3,5 p.c. sur les indemnités d'invalidité et de prépension.

Dès lors, la situation s'annonce plus critique encore, puisque nous savons que l'arrivée des hommes et des femmes dans les différents régimes de pension va s'accélérer considérablement entre 1983 et 1985.

Nous savons aussi que vous venez d'offrir la possibilité de retraite à 60 ans, sans réduction pour anticipation.

Le nombre de demandeurs de pension va donc augmenter très sensiblement, ce qui nécessitera le règlement d'une série de problèmes essentiels.

C'est pourquoi il est, à mon avis, particulièrement important de réunir à très bref délai la commission compétente pour l'examen du budget de 1983.

Pour nous, un des problèmes les plus importants est l'harmonisation de tous les régimes de pension. On a suffisamment rappelé combien la situation des indépendants est détestable et combien elle devient très proche, dans beaucoup de cas, du minimex. Quand on songe à ce qu'est actuellement la vie d'un petit commerçant dans ce pays, quand on sait qu'au moment où il baisse ses volets, commence pour lui un travail administratif qui dépasse souvent largement ses compétences, on ne peut que se dire qu'il est urgent d'instaurer l'harmonisation des pensions.

Il est sans doute urgent aussi d'éviter l'appel et le recours trop fréquents à une privatisation de la pension, dont les charges sont souvent extrêmement lourdes et dont les garanties ne sont pas aussi constantes que le supposent ceux qui y souscrivent.

Il suffirait de peu de chose pour rassurer les 20 p.c. de notre population concernés par cette situation. Encore une fois, monsieur le ministre, je vous demande de bien vouloir soumettre rapidement votre budget de 1983 à ceux qui devront l'examiner.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, mijn uiteenzetting zal zeer kort zijn, omdat wij over enkele weken opnieuw een debat zullen hebben over het pensioenbeleid. Op dat ogenblik zullen wij meer uitgebreid in de Senaat deze belangrijke begroting kunnen bespreken. Het is een belangrijke begroting, zowel omwille van het bedrag waar het om gaat als omwille van het aantal Belgen dat erbij betrokken is.

Wanneer tijdens de maanden mei en juni de Vlaamse socialistische gewag maakten van de doortastende wijze waarop de regering de koopkracht van de gepensioneerden had beperkt, vonden sommige woordvoerders van bejaardenorganisaties dat het ogenblik nog niet was aangebroken om dit beleid te betwisten en dachten sommigen dat het bovendien nog mogelijk zou zijn te praten met de CVP-liberale regering. Men zei toen dat de vakantie wel raad zou brengen en dat na de vakantie alles er anders zou uitzien. Ondertussen was de koopkracht nagenoeg met 20 pct. gedaald.

Het eerste deel van mijn uiteenzetting handelt over het inkomensbeleid voor de derde leeftijd. Wij mogen met kracht blijven zeggen dat op een zestal maanden de koopkracht van de gepensioneerden is teruggelopen met 20 pct. en dat het in 1983 niet beter wordt. Daar geraakt stilaan iedereen van overtuigd. De regering heeft het overigens zelf gezegd.

Gisteren is in de Kamer van volksvertegenwoordigers gebleken dat er geen eensgezindheid bestaat over het al dan niet verlengen van het voltmachtenbeleid. Wij hebben de Eerste minister begrepen wanneer hij in *La Libre Belgique* zegt dat het verlengen van het voltmachtenbeleid, al was het maar met drie maanden, niet is uitgesloten.

De wijze waarop de koopkracht van de gepensioneerden wordt afgetakeld, blijkt in de eerste plaats uit het niet-toekennen van de welvaartspremie die krachtens de wet-Van Acker-Namèche aan de gepensioneerden verschuldigd blijft en die in afgeslankte vorm toch werd toegekend door vorige regeringen.

Vandaag stellen wij vast dat op het einde van vorig jaar het door de wet opgelegd advies aan de Nationale Arbeidsraad niet werd gevraagd. Mijnheer de minister, hebt u het inzicht dit jaar het advies aan de Nationale Arbeidsraad te vragen? Zelfs wanneer dit een verdeeld advies zou zijn is het nog belangrijk dat de wet wordt gerespecteerd. Door het niet-toekennen van de welvaartspremie wordt de koopkracht in ernstige mate beperkt, vooral omdat dit meebrengt dat het bedrag uiteraard niet wordt opgenomen in het pensioenbedrag van het daarop volgende jaar, wat een van de eigenlijke elementen is van de wet-Van Acker-Namèche, zoals ze sinds lange jaren werd toegepast.

Ik moet u niet zeggen dat de meeste gepensioneerden evenzeer onaangenaam verrast waren met het drastisch beperken van hun vakantiegeld.

Er werd evenmin verder gewerkt aan een consequente inhaalprocedure voor de oudste en de laagste pensioenen. Deze procedure werd in 1978 ingezet met een koninklijk besluit dat ernaar streefde de kloof tussen de pensioenbedragen toegekend aan gepensioneerden vóór 1968 en daarna, te dichten. Integendeel! Door het niet-voortrekken van deze inhaalprocedure wordt opnieuw de koopkracht van de kleinste pensioenen ernstig aangetast.

Bovendien werden er een aantal belastingmaatregelen genomen die zeer vele gepensioneerden treffen. Ik zal hier straks verder op ingaan. Zo zal het pensioen van de bruggepensioneerden met 7 pct. verminderen. Dit is een vorm van contractbreuk ten opzichte van de ouderen, slachtoffers van de werkloosheid, van ziekte of van invaliditeit.

Ondertussen kwam er niets in huis van de door u reeds lang aangekondigde maatregel van pensioen op 60 jaar. Integendeel! Er werd een nieuw en tijdelijk stelsel van brug-rustpensioen ingevoerd. Wat een neologisme! Een dagblad sprak zelfs over een «brustpensioen». Als neologisme is dat natuurlijk een grote draak. Dit brug-rustpensioen is nadeliger voor de gegadigden dan het bestaande brugpensioen of dan de bestaande mogelijkheden van pensioenvermindering omwille van vervroegde pensioen aanvraag. Met andere woorden, door het invoeren van het brug-rustpensioen wordt aan een belangrijk aantal gepensioneerden en kandidaat-gepensioneerden elke rechtszekerheid ontnomen.

Maar er zijn ook andere nadelige maatregelen voor de bejaarden: de devaluatie, de daaropvolgende sprongen in alle prijzen, de verhoging van de huishuur in de privé-sector en in de sociale sector, en de voortdurende stijging van de kostprijs van de huisbrand. Hierdoor werden de koopkracht van de derde leeftijd evenzeer beperkt. Sommigen hebben dit aan gevoeld. Enkele dagen geleden blokkeerde een Antwerpse krant immers ter gelegenheid van de zoveelste aanpassing van de prijs van de stookolie: «De gepensioneerden en zieken huiveren voor de rekeningen die zij gaan krijgen.» Dat is inderdaad zo. Ik heb gepensioneerden horen zeggen dat zij nu voor hun stookolie tot 40 000 frank moeten betalen. Deze mensen hebben vaak een maandinkomen van zo'n 20 of 25 000 frank. Ik zou degenen die zelfs minder bekomen, de kost niet willen geven.

Het gebrek aan prijzenbeleid komt dus veel zwaarder aan bij de gepensioneerden dan bij andere bevolkingsgroepen. De bejaarde zieken en invaliden en de hoogbejaarden worden bovendien het zwaarst getroffen. Er werden hogere remgelden ingevoerd voor raadplegingen van dokters, voor medicamenten en in de sector van de kinesitherapie. Die wordt kennelijk als een luxe beschouwd, maar is het toch niet voor de doorsnee bejaarden. Meer dan andere bevolkingsgroepen hebben zij immers behoefte aan soortgelijke behandelingen. Ook de tussenkomsten bij hospitalisatie en voor heel wat medische en chirurgische ingrepen werden verhoogd.

Mijnheer de minister, wij huiveren voor overmorgen, wanneer men onder de dekmantel van het herstel van de financiële en fiscale autonomie van de gemeenten — en deze maatregelen kunnen worden verwacht vóór 1 januari 1983 — die gemeenten die een vooruitstrevend bejaardenbeleid hebben gevoerd, het zwaarst zal treffen en beperken in hun mogelijkheden. Vooral voor de bestaande sociale initiatieven worden beperkingen in de dienstverlening, in de personeelsbezetting enz. opgelegd. Dit betekent andermaal een adering voor de derde leeftijd. Gemeenten waar bejaardenhulp, thuisverpleging, dienstencentra en voordelige huisvesting voor bejaarden tot stand kwamen, zullen deze initiatieven meer en meer moeten beperken. Zij zullen met andere woorden worden gestraft omdat zij zich sinds jaren inzetten voor de derde leeftijd. Opnieuw wordt de oudere bevolking het eerste en voornaamste slachtoffer van deze politiek ten nadele van de meest bescheiden inkomens, in de eerste plaats ten nadele van de derde leeftijd.

Ik wens aan dit debat geen al te polemische inhoud te geven. Ik wens vooral het gebrek aan samenhang in het pensioenbeleid aan de kaak te stellen. De enige vaste lijn die vandaag wordt gevolgd is kennelijk de aftakeling van de levensstandaard van de gepensioneerden door een reeks onsamenhangende maatregelen. Uit een publikatie van het Internationaal Arbeidsbureau leren wij dat ons land in tegenstelling met de Bondsrepubliek Duitsland, met Oostenrijk, met Zweden, met Italië, met Frankrijk en met nog veel andere Europese Staten, maar ook met de Verenigde Staten en Canada geen model staat inzake de voorwaarden en de leeftijd vereist voor de openstelling.

In het tweede deel van mijn uiteenzetting wil ik even stilstaan bij het probleem van de pensioengerechtigde leeftijd. Eén van de constanten van de kapitalistische economie is dat men bepaalde bevolkingsgroepen gebruikt als conjunctuurhevels: de gastarbeiders, de jongeren, de vrouwen en ook de bejaarden.

De heer Van In. — ... en de Vlamingen.

De heer Wyninckx. — De Vlaamse bejaarden ook, inderdaad, mijnheer Van In. Geen tien jaar geleden — en gezien de tijd dat u zich met deze problematiek bezighoudt, zult u zich dat zeker en vast herinneren, mijnheer de minister — hoorde men in alle dag- en weekbladen de loftrumpet steken over de arbeidsvaardigheid van de meer dan vijftenzestigjarigen. Het werd bepaalde grote bedrijven zelfs als een verdienste aangerekend produktieketens tot stand te brengen voor hun vroegere werknemers. Het was bijna onmenselijk te pleiten voor het verbieden of beperken van een beroepsactiviteit ten opzichte van de gepensioneerden. Nadien namen de opeenvolgende regeringen — u merkt hoe genuanceerd ik dit formuleer — onder sterke syndicale druk, maatregelen om soortgelijke verbodsbepalingen of beperkingen op te leggen.

Nog later werd het lappendeken van onze pensioenstelsels verder aan stukken gereten door allerhande soorten brugpensioenen, wettelijke en conventionele. Op geen enkel ogenblik werd hierbij gelet op de geestelijke en lichamelijke mogelijkheden van de individuele kandidaat-oprustedgestelde, laat staan dat rekening werd gehouden met zijn vrijheid van keuze. Bovendien werden aan de voortdurend afbrokkelende reserves van het werknemerspensioenstelsel, allerlei bijkomende financiële lasten toegeschoven, die elke bewegingsruimte onmogelijk maken. De Kas voor weduwen en wezen werd geleidigd.

De ondergeschikte openbare besturen verkeren in grote geldnood en plegen reeds staking van betaling ten opzichte van heel wat leveranciers. Weldra misschien ook ten opzichte van hun eigen pensioengerechtigden, wanneer zij nog een eigen pensioenkas hebben, wat bijvoorbeeld het geval is voor Groot-Antwerpen.

Minister De Croo, voorheen pensioenminister, nu minister van Verkeerswezen, stelde soortgelijke situatie in het vooruitzicht bij de NMBS waarvan bekend is dat de pensioenlast enorm doorweegt op het budget, en thesauriemoeilijkheden voor de deur staan.

De belangrijkste vraag voor u als beleidsman en voor ons allen in deze Senaat en ook in de Kamer is met hoeveel het aantal gepensioneerden zal aangroeien, hoeveel pensioen wij hen zullen kunnen waarborgen en voor hoelang. De demografische gegevens zijn bekend: de levenskansen vergroten, de levensduur verlengt voortdurend. Wij zullen dus voor steeds meer en voor steeds oudere gepensioneerden te zorgen hebben. Dit is op zichzelf een weldaad voor de mensheid, alhoewel dit voorrecht vooral in de industriële Staten tot stand komt. Een inkomensbeleid voor de derde leeftijd is dus noodzakelijk. Door het slinkend aantal actieven en de ongunstige geboortecijfers is er van evenwicht tussen behoeften en middelen geen sprake meer, en allicht voor lange tijd. Bovendien omvat een inkomensbeleid voor de derde leeftijd andere elementen: ook welzijnszorg, gezondheidszorg, zinvolle recreatie, huisvesting, dragen bij tot het welvaartspeil van de gepensioneerden. Wij blijven verdedigen dat het pensioen een recht is, dat moet worden gewaarborgd door een solidaire inspanning van de hele bevolking. Wij zullen dus deze solidaire inspanning moeten structureren, en dat zal veel tandengeknars veroorzaken. Een bescheiden ingreep, waarbij schandelijk hoge pensioenen werden beperkt, waarbij bepaalde cumulaties werden ingedijkt en waarbij gestreefd werd naar meer eenvormigheid in de regeling van de toegelaten arbeid, verwekte bij een paar duizend getroffen, dikwijls overigens vermeende betrokkenen, een vloedgolf van protest, tot een staking van deze hoogbetaalde gepensioneerden toe. Degenen die door de pers genoemd werden «de opstrijkers» — en daartoe behoorden niet alleen de gepensioneerden die miljoenen ontvingen van de openbare financieringsinstellingen — vonden toen dat voor hen de maat vol was.

Vele anderen vonden dat voor hen de maat overvol was.

Het opensnijden van dit gezwel moet echter slechts worden beschouwd als een eerste ingreep. Ook in de privé-sector, voornamelijk door zogenaamde vrije pensioenfondsen, ontstonden privileges die zullen moeten worden ingedijkt als de voorkeur naar solidariteit zal gaan in plaats van naar corporatisme.

Mijnheer de minister, wij zullen de gelegenheid hebben dit debat uit te diepen bij de bespreking van de begroting voor 1983, maar wij wijzen erop dat vandaag de messen reeds worden gewet.

Lezen wij niet in het jaarverslag 1980-1981 van de Beroepsvereniging der Verzekeringsorganismen dat zij oproepen tot verzet tegen het vestigen van criteria voor de buitenwettelijke pensioenen, en voornamelijk tegen de beperking van de pensioenbedragen tot 75 pct. van de brutobezoldiging van een secretaris-generaal van een ministerie, nu ongeveer 135 000 frank bruto per maand? Sommige bevoorrechten vullen bovendien nog vrijelijk hun miljoenenpensioen aan met zeer lucratieve posities in privé-banken en maatschappijen, hogescholen, tot in ... Kamer en Senaat. Zij zijn terug te vinden als adviseurs in openbare instellingen en bij privé-firma's.

Onlangs nog hebben wij gelezen hoe een dikwijls geciteerde gouverneur van de Nationale Bank zich vandaag vermeit in privé-banken en zelfs in multinationals voor schoonheidsprodukten. Wij weten niet of hij daarbij de door de wet opgelegde toegelaten arbeid overschrijdt! Als er over toegelaten arbeid wordt gesproken, mijnheer de minister, zal u het met mij eens zijn dat meestal wordt gedacht aan de meer dan 65-jarige schrijnwerker die bij een buurvrouw de keukentafel gaat herstellen. Verlagen van de pensioengerechtigde leeftijd zal enkel kunnen binnen het kader van een volledig pensioenplan, niet door middel van fragmentaire maatregelen, en zeker niet door middel van volmachten of kaderwetten. Er dient niet alleen te worden uitgegaan van actuariaatsoverwegingen, hoe wel deze zeer belangrijk zijn.

De voorbarige verklaringen van sommige regeringsleden over de verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd tot zestig jaar was wellicht een listig «rattenvangerstruukje», dat zowel door de bevoegde technici van de Rijksdienst voor Werknemerspensioenen en van de Vereniging der Belgische actuarissen als achteraf door de werkgroep-Coppé met zeer veel scepticisme werd onthaald. Ik zelf had overigens op dat ogenblik in een sociaal maandblad ter zake mijn standpunt reeds bekendgemaakt en dat lag in de lijn van de visie van de commissie-Coppé. Ik bevind mij dus op de juiste golfte.

Niet alleen de financiële mogelijkheden van het werknemersstelsel, maar ook de financiële mogelijkheden van de gemiddelde gepensioneerden werden inderdaad de voorbije twee jaar gedevalueerd, en dit nog vóór de devaluatie van de Belgische frank, door een aantal minder gelukkige maatregelen uit de jongste budgettaire wetten, maar vooral door de volmachtenbesluiten onder de huidige regering. Onbetwistbaar zal de verlaging van de pensioenleeftijd de lasten voor het pensioenstelsel van de werknemers nog verhogen. Om dat te weten moet men zelfs geen actuaaris zijn. Actuarissen kunnen dit echter met veel meer techniciteit aantonen dan politici. Het zou goed zijn, mijnheer de minister, indien u voor het bepalen van uw politiek — want ik neem aan dat u het hoofdstuk van het verlagen van de pensioenleeftijd nog niet als afgesloten beschouwt vermits u er in feite nog niet is aan begonnen — uw oor ook zou te luisteren leggen aan de kant van de actuarissen.

Reeds de commissie-Fontaine, belast met de studie van het harmoniseren van de verschillende pensioenstelsels — waar slechts zelden wordt naar verwezen — stelde indertijd een aantal vuistregels vast.

Een groot gedeelte van degenen die de pensioengerechtigde leeftijd benaderen, zijn niet meer volledig arbeidsgeschikt. Zowel werkgevers als werknemers zijn eerder voorstander van verlaging dan van verhoging van de pensioenleeftijd.

Het aantal vervroegde pensioenen zal toenemen. Het aantal pensioengerechtigden die blijven werken is reeds klein, en wordt nog kleiner. Derhalve werd de feitelijke verlaging van de pensioenleeftijd reeds een feit. Het liep in 1981 op tot één vierde van de gepensioneerden betaald door de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen, weliswaar nog steeds meer vrouwen dan mannen. Daarnaast zijn er dan nog een honderdduizendtal wettelijke of conventionele bruggepensioneerden. Ook bij de gepensioneerden uit de openbare sector zijn er nagenoeg 25 pct. vervroegd gepensioneerden. Ook hier is dus een behoefte aan harmoniseren, tussen mannen en vrouwen en tussen de diverse sectoren onderling, om dan nog niet te spreken van de pleiaden van verschillende stelsels in de openbare en de parastatale sectoren, vooral in de ondergeschikte besturen. Wanneer de maatregel bovendien waarborgen zou verschaffen voor tewerkstelling, zou er een relatief evenwicht tot stand komen tussen de hogere uitgaven en de nieuwe inkomsten. Maar hier geeft de regering zelf het slechte voorbeeld door een aanwervingsstop op te leggen. Bovendien worden ook de vrouwelijke werknemers, en de grote groep bruggepensioneerden, werklozen en invaliden het slachtoffer van eenzijdige, autoritaire beslissingen van de regering of van de pensioenminister. Wij wensen in het bestek van deze bijdrage niet in detail de risico's verbonden aan de verlaging van de pensioenleeftijd te ontleden, maar zij zijn jammer genoeg reëel. U zult ze ook wel kennen: u zult het dossier met veel aandacht bestudeerd hebben.

Elke fundamentele ingreep op het reeds ingewikkelde pensioenbeleid in ons land zal noodzakelijkerwijze gepaard moeten gaan met een doorgedreven harmonisering. Het ene is niet los te maken van het andere. Een grotere solidariteit zal slechts mogelijk zijn door het verder optrekken van de laagste pensioenen ten nadele van de hogere pensioenen die verder dienen afgetopt en door een grotere bijdrage van alle toekomstige rechthebbenden en dit in alle sectoren, verdeeld over alle sectoren, en ten voordele van alle gepensioneerden. Slechts onder deze voorwaarden zal de verlaging van de pensioenleeftijd waar kunnen worden gemaakt.

Er rijst echter een diepmenselijke vraag. Als de economische druk van de crisis niet zo zwaar zou wegen, zouden dan de gepensioneerd-

den wel op grote schaal deze verlaging wensen, en niet eerder streven naar rechtszekerheid voor hun pensioenbedragen en voor de uitbetaling van hun pensioenen, tot hun laatste levensdag? Zou, binnen het kader van de niet te ontwijken harmoniseringsmaatregelen, geen grotere ruimte kunnen worden gelaten voor vrije keuze, in hoofdte van de individuele kandidaat-gepensioneerde? Zou er geen grotere kans moeten geboden worden voor overgangsmaatregelen, een soort glijdende opruststelling, een trapsgewijze overgang van activiteit naar niet-activiteit, zonder dat zware financiële nadelen tot stand komen voor de individuele pensioengerechtigde? Misschien kunnen wij ook door een soortgelijke maatregel aan een groter aantal bejaarden op deze wijze een menswaardig inkomen waarborgen, en dit tot hun laatste levensdagen. Dit is geen sentimentalisme, noch electorale demagogie. Het is een vraag waarmee wij allemaal worden geconfronteerd.

Als ik naga wat al miseries er in de toekomst zouden kunnen ontstaan voor onze bejaarde medemensen en voor heel onze maatschappij, als eens te meer een maatregel zou worden opgedrongen zoals het verlagen van de pensioengerechtigde leeftijd, zonder veel rekening te houden met de financiële mogelijkheden, namelijk de 20 pct. bejaarden aan wie wij omstreeks de eeuwwisseling ook nog zullen kunnen waarborgen dat het leven levenswaardig blijft, dan zou ik mij daartegen ten zeerste verzetten.

In dit verband wens ik een aantal vragen te stellen met betrekking tot het recente volmachtbesluit inzake de «brug-rustpensioenen». Dit koninklijk besluit — u zal het daarover met mij eens zijn — zal zeker niet bijdragen tot de harmonisering van de verschillende pensioenstelsels. Integendeel, het schept een nieuwe categorie gepensioneerden.

Na de eerste trein met volmachtbesluiten, die voor de gepensioneerden uit louter negatieve besparingsmaatregelen bestonden, kwam er de voorbarige belofte van leden van de regering om op 1 januari 1983 het pensioen op 60 jaar te zullen brengen.

We namen de voorzorg de gepensioneerden te verwittigen dat de verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd enkel mogelijk is binnen het kader van een volledig pensioenplan, niet door middel van fragmentaire maatregelen en liefst niet binnen het kader van volmachten of kaderwetten. Het koninklijk besluit nr. 95 betreffende het brug-rustpensioen voor werknemers bevestigt deze stelling. Het bestaat uit fragmentaire maatregelen; het pensioen op zestig jaar is niet voor iedereen. Alleen aan de als werknemer tewerkgestelde mannen in de privé-sector is het toegelaten het genot van het brug-rustpensioen vóór de leeftijd van 65 jaar, doch ten vroegste vanaf 60 jaar, aan te vragen.

Het brug-rustpensioen is slechts toegankelijk voor de werknemers die actief zijn. Zijn niet actief: de werklozen, maar wat met de werklozen die tewerkgesteld zijn in de openbare diensten? Wat ook met dezen die tijdelijk inactief zijn ingevolge arbeidsongeval, ziekte en invaliditeit?

De pensioengerechtigde leeftijd wordt niet verlaagd voor andere categorieën: zelfstandigen, het personeel van de ondergeschikte openbare diensten, rechthebbenden op een gewaarborgd inkomen. Geen enkele wijziging wordt ingevoerd wat de vrouwen betreft. Dit is dan misschien het enig aspect van harmonisering dat aan deze maatregel is verbonden. Het spreekt vanzelf dat voor vrouwen verhoging nog steeds mogelijk is vóór de leeftijd van 60 jaar, ingevolge de vigerende wetgeving.

Ik vraag me af of de minister de bedoeling heeft opgegeven deze maatregel uit te breiden naar de categorieën die ik heb opgesomd: werklozen, tewerkgestelde werklozen, zieken, invaliden, zelfstandigen, personeel in openbare dienst, degenen die een gewaarborgd inkomen genieten en de vrouwen. Deze uitbreiding zou dan vlug moeten gebeuren want het blijkt niet uit de tekst die in het *Staatsblad* is verschenen en vele van deze categorieën, voornamelijk werklozen en tewerkgestelde werklozen, zouden graag weten of zij van de toepassing van deze maatregel uitgesloten zullen blijven. Bovendien, mocht de minister maatregelen in deze richting in overweging nemen, zal hij rekening moeten houden met het feit dat voor vele vrouwen tewerkgesteld in openbare dienst de pensioengerechtigde leeftijd nog altijd op 65 jaar is bepaald. Wanneer de minister dus een initiatief in die zin zou nemen, zal hij rekening moeten houden met de vrouwen.

Dit is een eerste reeks beschouwingen.

Een tweede reeks opmerkingen houdt verband met het feit dat deze maatregelen niet alleen fragmentair zijn; ze zijn ook tijdelijk voor een periode van drie jaar gaande van 1 januari 1983 tot 31 december 1985. In zijn advies in verband met een toewijzing van bevoegdheid waarbij het aan de Koning zou worden overgelaten om te beslissen of na 31 december 1985 de brug-rustpensioenregeling zou

worden verlengd, doet de Raad van State opmerken dat dit alleen maar zou kunnen gebeuren in toepassing van de wet van 2 februari 1982 op de bijzondere volmachten en binnen de periode waarvoor de bijzondere machten zijn verleend. Eens dat deze periode verstrekken is, zal zij niet kunnen worden vastgesteld dan krachtens een uitdrukkelijke wetsbepaling.

Ik heb daarnet al gesproken van rechtsonzekerheid. Dit is dan ook precies één van de voornaamste elementen van deze onzekerheid: wat zal er gebeuren na 31 december 1985? De minister zal misschien antwoorden dat Kamer en Senaat zich daarvoor op dat ogenblik zullen beraden, maar zij zullen terug moeten vallen op bepalingen die krachtens volmachtbesluiten werden genomen.

Ten derde, het gebrek aan harmonisering wordt nog groter daar nieuwe uiteenlopende maatregelen worden genomen. De voorwaarden vereist opdat een rustpensioen vóór de normale leeftijd zou kunnen ingaan, onder andere minimum 10 jaar activiteit waaronder het laatste jaar, zijn niet toepasselijk voor werknemers die het brug-rustpensioen aanvragen. Dit is evenmin het geval voor het pensioen als zelfstandige dat aan het pensioen als werknemer toegevoegd wordt. Wanneer het gaat op een gemengde loopbaan zelfstandige en werknemer, kan het brug-rustpensioen klaarblijkelijk worden toegestaan.

Tenslotte een vraag over de berekening van het bedrag van het brug-rustpensioen. Zal het bedrag inderdaad voor de mannen verder in 45-sten worden berekend en zal het niet meer worden vermindert ingevolge de vervroegde opruststelling?

In dit verband wil ik de aandacht vestigen op twee feiten.

Ten eerste, de jaren van inactiviteit, gelegen tussen de voor opruststelling gekozen leeftijd en 65 jaar, zullen geldig gemaakt worden op grond van een fictief loon, gelijk aan het loon dat in aanmerking genomen wordt voor het jaar dat onmiddellijk de ingangsdatum van het pensioen voorafgaat. Dit kan in heel wat gevallen nadelig uitvallen voor de werknemer, bijvoorbeeld wanneer de betrokkene hetzij vrijwillig of op verzoek van de werkgever zich akkoord heeft verklaard met een deeltijdse arbeid gedurende dat jaar. Ander voorbeeld is de toestand bij sluiting van onderneming en bij afdanking. Gezien zijn ouderdom is de werknemer juist dat jaar teruggevallen van een loon van geschoolde arbeider tot dat van een gewone werkmán. Het verlies aan inkomen zal op dat ogenblik zeer belangrijk zijn.

Ten tweede zal gebeurlijk het aantal toegevoegde of vermoede jaren worden verminderd. Het systeem ingericht door de wet van 27 februari 1976 blijft toepasselijk maar de bijkomende jaren, van 1 tot 5 jaar, toegekend voor de periode tussen de pensioenleeftijd en 65 jaar zullen in deze gevallen afgetrokken worden van het aantal toegevoegde of van het aantal vermoede jaren. Opnieuw zal het bedrag heel wat lager zijn.

Het bedrag van het brug-rustpensioen zal ver beneden het peil liggen van het wettelijk en conventioneel bruggpensioen waarbij de werkloosheidsvergoeding werd aangevuld met de helft van het verschil tussen het brutoloon en de werkloosheidsvergoeding. Er dient nochtans te worden afgewacht in welke mate de regering haar intentie zal doorvoeren om de afhoudingen op de bruggpensioenen te verhogen van 3,5 pct. tot 7 pct.

Tenslotte zijn er een aantal maatregelen in het kader van de tewerkstellingspolitiek. Er wordt gewag van gemaakt dat de aanwerving van een jonge arbeider het vertrek van een brug-rustgepensioneerde zou moeten compenseren. Met het bruggpensioen is dit opzet niet verwezenlijkt. Mijnheer de minister, ik wens u veel genoeg voor de toekomst, maar het komt mij voor dat hetzelfde risico ook hier aanwezig is. Men heeft nu een uitlaatklep ingebouwd door te stellen dat men gedurende één jaar een andere werknemer moet tewerkstellen. Is het dezelfde werknemer voor één jaar? Indien hij na drie maanden wordt ontslagen of ontslag neemt, wie kan dan nog controleren of er eventueel een tweede werknemer in de plaats komt? Wat gebeurt er na één jaar? Het tewerkstellingseffect van die maatregel zal evenveel risico's inhouden als het tewerkstellingseffect dat ontstond bij het vroeger bruggpensioen.

Het toezicht op die maatregelen wordt opgedragen aan de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening en ook aan de ondernemingsraad. De toezichtsmaatregelen zijn dezelfde als de maatregelen die werden voorgeschreven bij het vroeger wettelijk bruggpensioen, maar zij zijn in het verleden altijd achterwege gebleven.

Nieuw is — dat strekt u tot eer, mijnheer de minister — dat u in administratieve straffen hebt voorzien voor degenen die deze vervanging niet of niet blijvend zouden realiseren. De vraag is of ook die maatregel op doeltreffende wijze zal kunnen worden toegepast. Bovendien rijst de vraag of die straffen ertoe zullen bijdragen om het tewerkstellingseffect te bevorderen en of bepaalde werkgevers

niet zullen aarzelen voor het risico van een opbrug-rustpensioenstelling. Of de vervanging van die gepensioneerde gewaarborgd blijft voor de toekomst, zal in de eerste plaats afhangen van de werkgever, meer dan van controle-organismen! De ervaring in het verleden heeft bewezen dat dit spijtig genoeg niet altijd het geval was.

In wezen komt het erop neer dat u overgangsmaatregelen hebt getroffen waarvan heel wat mensen opnieuw over enkele jaren het slachtoffer dreigen te worden.

Wanneer vandaag ten aanzien van de bruggepensioneerden als het ware contractbreuk wordt gepleegd, dan hebt u geen enkele waarborg te bieden dat ook dit volmachtbesluit achteraf ongedaan zal worden gemaakt door de volmachtregering of later door de wetgever. Wat gebeurt er dan met het financieel statuut van de «brug-rustgepensioneerden»? Wordt het dan op dezelfde wijze aangetast als nu het brugpensioen door maatregelen van deze regering?

Mijnheer de minister, ik heb met dit alles maar willen bewijzen dat een maatregel als deze inzake het brugpensioen en ook andere, in plaats van te leiden tot een harmonisering van de stelsels, nog veel meer dan in het verleden de harmonisering verstoort, nieuwe categorieën gepensioneerden invoert en nieuwe moeilijke situaties in de toekomst dreigt te scheppen. In plaats van een globale aanpak te realiseren zal door fragmentaire maatregelen de verwarring inzake pensioenstelsels in dit land nog worden vergroot.

Binnen weinige weken zullen wij wel de gelegenheid hebben in de commissie en in openbare vergadering meer in detail een aantal van deze punten te onderzoeken.

Ik ben van mening dat een begroting die bijna totaal is uitgeput geen aanleiding meer hoeft te geven tot zeer uitgebreide debatten. Ik meende echter een aantal concrete vragen te moeten stellen waarop de minister hopelijk een concreet antwoord zal geven. Het zijn vragen die vandaag worden gesteld door heel wat werklozen, invaliden en zieken die het *Staatsblad* niet lezen, hoewel iedere Belg verondersteld wordt dit te doen. Niet alleen bij deze categorieën personen — vele collega's die in de pensioensector actief zijn zullen dat met mij beamen —, ook bij de technici die de wet moeten toepassen, rijzen nog altijd een groot aantal vragen wegens de onduidelijkheid van de wetsbepalingen of van de volmachtbesluiten. Die tekorten zullen ten nadele uitvallen van degenen die om toepassing vragen van de vigerende maatregelen. De betrokkenen lopen het risico over drie of vier jaar voor schut te worden gezet zoals het nu het geval is voor de bruggepensioneerden door de beperking van hun inkomen. (*Applaus op de socialistische banken en op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Mainil, secrétaire d'Etat.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Monsieur le Président, chers collègues, comme d'habitude, les questions posées au Sénat à l'occasion de la discussion du budget des Pensions témoignent de tout l'intérêt que porte la Haute Assemblée à cette matière, technique hélas, mais dont l'aspect humain n'échappe évidemment à personne. Je m'en réjouis et je vais essayer de répondre aux questions posées en les regroupant autour d'un certain nombre d'axes essentiels. Je vous demande de m'excuser de ne pouvoir répondre d'une manière exhaustive à toutes les questions. En effet, si je devais répondre complètement aux seules questions de M. Wyninckx — je crois qu'il y en a une trentaine —, j'abuserais de la tribune.

Il me semble devoir rencontrer essentiellement trois ordres de préoccupation. J'aborderai d'abord la justification des mesures d'économie intervenues ou, plus exactement, de leur choix. En second lieu, de nombreuses questions ont été posées sur le nouveau régime de la prépension de retraite à 60 ans. En fait, ce régime se rattache au budget de 1983 mais je comprends qu'il faille, dès à présent, donner quelques explications à ce sujet. Enfin, un ensemble de questions portent sur les projets en voie d'élaboration.

J'en viens donc à la première série de questions relatives à la justification des mesures d'économie.

La principale justification de ces mesures est évidemment la nécessité devant laquelle nous nous trouvons d'assurer le financement de plus en plus obéré des régimes de pensions. M. Van Herreweghe, qui connaît le problème, a raison de mettre en garde contre les difficultés que pourrait poser le financement des régimes de pensions si les mesures nécessaires n'étaient pas prises à temps.

Nous devons absolument — et c'est un devoir prioritaire — rassurer les pensionnés et leur garantir le paiement des pensions. Nous ne sommes plus, hélas, au temps où les choix pouvaient porter sur la meilleure utilisation des surplus; les choix portent aujourd'hui sur la façon la plus équitable de combler l'insuffisance des moyens.

Toutes les mesures intervenues portent exclusivement sur les grosses pensions et sur les situations du cumul. Il est normal qu'en période de crise, l'écrêtement se fasse de ce côté-là. Toutes les grosses pensions ont été réduites au premier janvier de cette année au montant du plafond absolu qui équivaut aux trois quarts du traitement d'un secrétaire général de ministère. M. Jandrain fait erreur quand il dit attendre les mesures d'exécution de l'écrêtement. Il n'y a pas de mesure d'exécution à prendre; tout est réalisé depuis le premier janvier dernier. Croyez bien que cela a entraîné parfois des réductions importantes, de l'ordre de 50 p.c. des avantages, et même au-delà.

M. Tilquin s'est étonné de relever encore, dans le tableau qui figure en annexe du budget, un certain nombre de pensions importantes, se situant même au-delà du plafond absolu. Il a raison. Ce tableau reproduit la situation au premier juillet de l'année dernière. Je puis l'assurer que, dans les annexes du budget 1983, il ne trouvera plus aucune pension au-delà du plafond de l'écrêtement.

A propos des cumuls, M. Tilquin m'a également demandé pourquoi on s'en est pris spécialement à certaines catégories de pensionnés, notamment aux veuves.

Les cumuls ont été réglementés selon un principe d'égalité entre tous les pensionnés, à quelque régime qu'ils appartiennent, en assurant cependant une période transitoire de cinq ans au cours de laquelle les montants excédentaires sont réduits par tranches semestrielles de 10 p.c. pour éviter de créer des situations brutales et en garantissant le maintien d'un minimum garanti.

C'est ainsi que l'arrêté royal n° 51 du 2 juillet dernier a maintenu un minimum de 20 347 francs à l'indice actuel aux veuves remariées du secteur public et qu'un projet de loi qui vient d'être approuvé par le gouvernement, indexera complètement les rentes des veuves remariées qui ressortissent au régime de l'Ossom, l'Office de sécurité sociale d'outre-mer.

On peut évidemment critiquer les limitations intervenues en matière de cumul mais je crois que personne, dans cette assemblée, ne pourra considérer comme normal, face aux difficultés financières que connaissent nos régimes de pension, qu'une pension de retraite puisse se cumuler intégralement avec une ou même plusieurs pensions de survie dans le chef d'une seule personne alors que tant de ménages doivent se satisfaire d'une seule pension.

Pour dissiper toute équivoque, je tiens d'ailleurs à préciser que la pension de retraite n'est jamais réduite. Seule la prestation qui s'ajoute à cette pension se trouve éventuellement limitée. J'ajoute que les mesures intervenues n'atteignent pas, bien entendu, les petites pensions. Il y a encore beaucoup trop de petites pensions dans notre pays et je remercie M. Declercq d'avoir attiré mon attention sur les trois lois relatives au revenu garanti aux personnes âgées, handicapées et invalides.

Je puis l'assurer qu'elles feront l'objet d'une priorité absolue lorsque les moyens financiers le permettront. Dans la ligne des déclarations gouvernementales successives, un des premiers objectifs est le relèvement de ce minimum garanti.

Des questions m'ont été posées à propos du prélèvement sur les réserves de la Caisse des veuves et orphelins, appelée aujourd'hui Fonds des pensions de survie.

Il est exact qu'un prélèvement important a été opéré sur les réserves de ce Fonds, les dépenses résultant des pensions de retraite du secteur public ayant été réduites à due concurrence.

Ce prélèvement, on l'a souligné, est une opération purement comptable, un jeu comptable, a dit M. Tilquin. Je lui signale que les réserves de ce Fonds sont elles-mêmes purement comptables puisqu'elles ne correspondent à aucun placement. Il n'empêche que les cotisations versées à la Caisse des veuves et orphelins se trouvent, de ce fait, affectées à d'autres fins que celles auxquelles elles étaient destinées, c'est-à-dire au paiement des pensions des veuves et orphelins.

Je ne puis contester le bien-fondé de cette remarque. La seule justification de l'opération réside dans les difficultés que connaissent les finances publiques.

Ce n'est d'ailleurs pas la première fois que l'on entame les réserves de cette caisse. Tous les gouvernements successifs l'ont fait sous l'une ou l'autre forme depuis dix ou quinze ans.

Entre 1970 et 1980, les dettes de l'ONPTS à l'égard de la Caisse des veuves et orphelins ont été éteintes à concurrence de 3 ou 4 milliards, par une réduction correspondante des dépenses des pensions du secteur public.

Je partage l'avis de M. Tilquin: il y a effectivement une certaine contradiction entre le fait de prélever dans les réserves et d'augmenter simultanément la cotisation à la Caisse des veuves et orphelins, qui est passée de 6,5 à 7 p.c.

Il ne faut pas oublier toutefois que cette augmentation de la cotisation est une mesure d'harmonisation; pour le secteur public comme pour le secteur salariés, la cotisation est désormais fixée à 7 p.c.

Se pose la question de savoir s'il faut maintenir cette affectation de la cotisation des agents du secteur public qui, en fait, n'a plus aucune signification à partir du moment où les réserves provenant de ces cotisations reçoivent une autre destination. Ne vaudrait-il pas mieux décider que cette cotisation des agents du secteur public est purement et simplement destinée à leur régime de pension? Cela aurait le mérite de la clarté, et ils ne s'entendraient plus dire que leur pension est gratuite. Cependant, il s'agit là d'une option fondamentale à négocier avec les organisations représentatives de ce secteur.

Une autre question, importante à mes yeux, a été posée en ce qui concerne la limitation du pécule de vacances des travailleurs. Je ne voudrais pas laisser croire qu'il s'agit d'une mesure aveugle ayant pu réduire de manière sensible les revenus des petits pensionnés.

Il faut se rappeler que c'est la loi-programme de 1977 qui a instauré le pécule complémentaire de vacances pour les pensionnés. Celui-ci devait atteindre, en quatre étapes successives, 12 000 francs pour les ménages et 9 600 francs pour les isolés. De ces montants devait être déduit le pécule ordinaire. C'est ce qu'on a appelé le treizième mois des pensionnés.

Mais il se fait que la limitation à la mensualité de pension du mois de mai a été appliquée non pas à ce pécule global de 12 000 francs, qui représente à l'indice actuel 15 523 francs, mais, distinctement, au pécule ordinaire et au pécule complémentaire, ce qui fait qu'en pratique, certains dépassaient ce treizième mois. Qui? Essentiellement ceux qui n'avaient que quelques années de carrière en régime salariés.

Par exemple, si un salarié touche une pension de 25 000 francs, il reçoit entièrement son pécule puisque celui-ci, de l'ordre de 15 000 francs, est inférieur à la mensualité de la pension. Si ce salarié reçoit le minimum de pension, 22 686 francs, il reçoit encore intégralement son pécule. Mais si la pension est constituée par exemple de 12 000 francs en régime salariés et de 10 000 francs en régime indépendants, le pécule global est limité au montant de la part salariée, puisqu'il n'existe pas de pécule de vacances dans le régime indépendants.

L'an dernier, on a évoqué ici même la situation d'un fonctionnaire général pensionné qui recevait en outre une petite pension, de l'ordre de 5 000 francs par mois, pour quelques années de carrière comme salarié. Il recevait un pécule ordinaire de 5 000 francs et un pécule complémentaire de 5 000 francs, soit deux fois sa mensualité de pension de salarié, alors qu'il avait une pension de fonctionnaire général. Cette situation n'était évidemment pas normale.

En appliquant cette limitation au pécule global de vacances, on en revient donc à l'esprit qui a présidé à l'octroi du treizième mois aux pensionnés.

Le deuxième ordre de questions concerne essentiellement la pré-pension de retraite, ce nouveau régime au sujet duquel je comprends que des questions soient posées puisque l'arrêté d'exécution de l'arrêté royal n° 95 n'a pas encore été publié. Il le sera cette semaine.

Il est utile d'exposer ce problème, car c'est la première fois qu'il est traité à cette tribune. Le nouveau régime est prévu pour une période de trois ans. Il pourra, à la lumière de l'expérience, être prorogé. C'est le législateur qui en décidera et je ne pense pas que le Parlement puisse s'en plaindre. Dès le premier janvier prochain, les travailleurs salariés pourront, à leur choix et à leur demande — le système est donc, j'insiste, facultatif — obtenir, dès l'âge de 60 ans, la pré-pension de retraite.

Cette pré-pension de retraite est une pension complète et est la même que celle qui serait accordée à 65 ans si le travailleur restait en activité jusqu'à cet âge.

Je voudrais expliquer techniquement comment les choses se passeront. D'abord, il n'y a aucune réduction pour anticipation. Actuellement, vous le savez, en cas d'octroi de pension anticipée, une réduction de 5 p.c. par année d'anticipation intervient. Ainsi, un travailleur prenant sa pension à l'âge de 60 ans, la reçoit avec 25 p.c. de réduction.

En second lieu, la carrière est calculée non en quarantièmes, mais en quarante-cinquièmes et les années non prestées entre 60 et 65 ans sont bonifiées sur base de la dernière rémunération réelle. A cet égard, la formule s'avère plus avantageuse, contrairement à ce qu'en pense M. Wyninckx, que la pension anticipée pour laquelle les années non prestées entrent éventuellement en ligne de compte sur base d'une rémunération forfaitaire. Ici, c'est la dernière rémunération réelle qui est prise en considération. Cinq années de rémunéra-

tion réelle peuvent donc remplacer cinq années de rémunération forfaitaire. Sur base du plafond actuel, cela peut faire une différence positive de 50 000 francs. Des calculs précis ont été établis.

Troisièmement, cette pré-pension de retraite est définitive. Elle est octroyée une fois pour toutes. Il ne sera donc plus nécessaire d'introduire une nouvelle demande à l'approche de 65 ans, comme c'est le cas pour les pré-pensions actuelles. Je suis frappé de constater dans le courrier que nous recevons au cabinet, le nombre de pré-pensionnés qui semblent ignorer qu'ils doivent introduire une demande de pension à 65 ans, avec tous les retards et complications administratifs que cela entraîne. La pré-pension dont il est question est accordée définitivement.

En outre, et cela me paraît important, il n'y aura plus de modification du montant à l'âge de 65 ans, et tous ceux qui se préoccupent du problème des pensions et des pré-pensions savent que beaucoup de pré-pensionnés se trouvent déçus quand arrive l'âge de 65 ans.

La pré-pension de retraite est véritablement une pension. On peut même dire que, pour la première fois, est instauré dans notre pays un authentique régime de pré-pension conférant le statut de pensionné.

Jusqu'à présent, les systèmes de pré-pension étaient plus des systèmes d'allocations de chômage améliorés que des systèmes de pension.

La demande est introduite à l'administration communale. Elle est instruite par l'Office national des pensions pour travailleurs salariés. La pension est payée par la Caisse nationale des pensions de retraite et de survie, et le pré-pensionné de retraite, qui a donc le statut de pensionné, peut exercer une petite activité professionnelle dans les limites autorisées. Comme le système s'inscrit dans une perspective d'emploi — et M. Wyninckx a eu raison d'insister sur ce point —, le pré-pensionné doit obligatoirement être remplacé par un travailleur recruté hors de l'entreprise. Aucune dérogation n'est possible, ce qui n'était pas le cas dans le système des pré-pensions légales.

Quelques questions d'ordre pratique ont été posées à ce sujet. Vous trouverez les réponses dans l'arrêté qui sera publié cette semaine, notamment au sujet des modalités de l'embauche compensatoire.

Le travailleur préretraité doit être remplacé par un demandeur d'emploi, expression la plus large qui soit. C'est par erreur que M. Wyninckx a parlé de jeunes chômeurs. Le demandeur d'emploi doit être occupé pendant une période d'un an. Dans le système de pré-pension légale, cette période était limitée à six mois. Le remplacement doit se faire dans un délai qui va de trois mois avant le départ du préretraité, pour permettre l'écologie, à un mois après, pour éviter une trop longue période de non-remplacement.

M. Coen m'a interrogé sur le point de savoir quel sera l'accueil réservé à ce système de pré-pension. Il m'est impossible de lui dire combien il y aura de demandeurs de pré-pension de retraite, mais mon cabinet est actuellement assailli de demandes d'information.

Je crois pouvoir dire que cette formule rencontrera un large succès, car elle a le mérite de la simplicité et de la stabilité. Le statut de pensionné est acquis. A la fin de l'année 1983, nous ferons un premier bilan.

M. Wyninckx a posé la question de savoir pourquoi le système de préretraite à 55 ans n'avait pas été étendu aux femmes.

Dans le souci d'harmonisation qu'il a lui-même prônée, l'égalité entre les hommes et les femmes en ce qui concerne l'âge de la pension doit être atteinte. Nous avons fait un premier pas dans ce sens.

M. Wyninckx. — J'ai posé la question pour d'autres catégories. Ici, il s'agit plutôt de désharmonisation.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — J'y viens. Pourquoi ne pas avoir permis le bénéfice de la préretraite aux travailleurs indépendants? M. Coen m'a également interrogé à ce sujet en parlant de discrimination. J'ai participé à certaines réunions du groupe de travail chargé de l'étude du statut social des indépendants et j'ai eu le sentiment que les indépendants n'étaient pas demandeurs. Ils s'opposent à juste titre à toute idée de cessation de l'entreprise pour une raison facile à comprendre: la pérennité de l'entreprise familiale. On ne peut imposer à un indépendant de fermer son entreprise pour obtenir la préretraite.

Par ailleurs, se pose aussi le problème de ce que j'appelle les indépendants marginaux. Savez-vous que des milliers de travailleurs indépendants âgés de 60 à 65 ans ont un revenu si modeste qu'ils pourraient poursuivre leur activité professionnelle sans même rien y changer tout en bénéficiant de la préretraite dès l'âge de 60 ans? Les englober dans le système eût été un cadeau coûteux sans contre-

partie, aucun emploi n'étant libéré. J'estime qu'il est plus urgent d'améliorer la pension des indépendants qui, faut-il le rappeler, est extrêmement modeste.

Pourquoi pas les chômeurs et les invalides, a aussi demandé M. Wyninckx? Personnellement, je ne serais nullement opposé — c'était même ma proposition initiale — à une mesure visant à unifier le statut social des inactifs de 60 ans et plus.

Mais je dois faire remarquer que d'une façon générale, ce ne serait pas dans l'intérêt des invalides et que, si certains chômeurs auraient intérêt à passer au système de la préretraite, ce ne serait pas le cas pour d'autres. Il ne me paraît pas possible, dans une réglementation comme celle-ci, d'opérer une sorte de sélection du risque en offrant le choix du régime le plus favorable.

M. Wyninckx a également parlé du secteur public. Je ne dois pas lui rappeler que le régime du secteur public est très différent et qu'actuellement, déjà, nombre de fonctionnaires partent à la retraite à partir de 60 ans, puisqu'il n'y a pas de réduction pour anticipation; la seule diminution provenant du fait que les années non prescrites n'entrent pas en ligne de compte dans la fraction généralement établie en soixantièmes pour le calcul de la pension.

J'ai regroupé, pour terminer, les questions portant sur les projets en cours. J'y répondrai brièvement.

M. Coen m'a notamment interrogé sur la nouvelle programmation en faveur des victimes du devoir patriotique. La loi du 3 juin dernier a consacré — avec retard, j'en conviens — la programmation 1981-1982. La loi du 4 juin dernier a d'autre part instauré un tout nouveau régime de pension pour les veuves de guerre, la « pension de réversion ». Nous allons nous efforcer de dégager les moyens nécessaires pour assurer progressivement le bénéfice de la rétroactivité aux veuves de guerre dont le mari est décédé avant 1982.

J'ai par ailleurs demandé à la Commission permanente de faire diligence pour la prochaine programmation en faveur des victimes de guerre et je suis heureux de signaler au Sénat que cette commission vient de terminer ses travaux. Le projet de loi qui va donc consacrer la programmation 1983-1984 sera déposé au Sénat avant la fin de l'année.

M. De Clercq a cité un article du journal *La Tribune* et j'en suis vraiment heureux, car cela me permet de démentir ici, de la façon la plus catégorique, le canular qui a été lancé par ce journal. Le fait que nous étions en période électorale n'y est sans doute pas étranger. Il est complètement faux que j'aie donné à l'administration des Pensions des instructions secrètes pour réduire les pensions de retraite à une telle date, et les pensions de survie du secteur public à telle autre date. Cela est tout à fait inventé. Au contraire, il s'agit d'améliorer les pensions de veuve car n'oubliez pas que les veuves du secteur public ne reçoivent que 30 p.c. de la rémunération de leur mari lorsque celui-ci a moins de 20 ans de service.

Il faut donc, comme je l'ai déclaré, améliorer les pensions des veuves du secteur public ainsi que les pensions pour incapacité. Enfin — et ce sera un autre objet du projet de loi en élaboration à propos des pensions du secteur public —, il s'agirait de reconsidérer la vieille notion de fidélité, instaurée en 1844, et selon laquelle il faut, pour avoir droit à la pension du secteur public, être resté un très fidèle serviteur de l'Etat jusqu'à l'âge de la retraite. Il me semble qu'à une époque où l'on parle de plus en plus de mobilité, il faut consacrer les droits acquis pour les parties de carrière accomplies lorsqu'on vient à changer de secteur.

MM. Coen, Lepaffe et Tilquin m'ont également interrogé sur le régime de pension des travailleurs indépendants. Je conviens avec eux que la pension des indépendants est une sorte de pension de misère. Le montant de cette pension est inférieur au revenu garanti aux personnes âgées. Ainsi, toutes les demandes de pension dans le secteur des indépendants sont transmises automatiquement au secteur du revenu garanti. Le nombre des bénéficiaires du revenu garanti augmente par l'arrivée des indépendants dans ce secteur; ils sont environ 10 000 en plus.

M. C. De Clercq. — C'était le but de la loi.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — C'est exact. Deuxième critique à propos de ce régime: aucune liaison n'existe entre le montant de la cotisation versée et celui de la pension octroyée. Je n'hésite pas à dire que la solidarité dans le régime des indépendants est manifestement une solidarité excessive. La cotisation de pension payée varie entre

20 000 et 97 000 francs et la pension octroyée est uniformément de 14 000 francs pour un ménage. Si l'on fait la comparaison entre la pension des travailleurs salariés et celle des indépendants dont le revenu est inférieur à 440 000 francs, on constate que ces derniers perçoivent tous une pension proportionnellement plus élevée que celle des travailleurs salariés. Mais au-delà de ce montant, la pension des indépendants est proportionnellement moins élevée et, parfois, la différence est considérable. Par exemple, l'indépendant qui cotise au niveau du plafond absolu des revenus reçoit, pour la même cotisation, trois fois moins que le travailleur salarié. Je précise que je compare la cotisation de l'indépendant avec la cotisation globale (cotisation personnelle et cotisation patronale) versée en régime salariés.

Il semble qu'il faille s'orienter vers une certaine liaison entre l'effort contributif et la pension. C'est sur ce point que porte notamment l'avis du groupe de travail que j'ai consulté. Je puis vous dire que nous travaillons d'arrache-pied en vue d'arriver à une réforme dans ce sens. Toutefois, cette réforme — le groupe de travail y a insisté — ne peut compromettre l'équilibre financier de ce régime qui a été atteint pour la première fois cette année grâce aux modalités d'extinction de la dette cumulée qui s'était élevée jusqu'à quel que 30 milliards.

Il est parfois difficile de concilier tous les impératifs: sauvegarder un minimum de pension, assurer une certaine liaison avec les revenus, ne pas alourdir les charges et ne pas compromettre l'équilibre financier du régime. C'est un peu la quadrature du cercle. Il faudra donc doser savamment tous ces ingrédients pour donner au régime de pension des indépendants l'orientation proposée par le groupe de travail. L'administration procède actuellement aux évaluations nécessaires.

M. Leemans reprend la présidence de l'assemblée

A propos des indépendants, j'ai également noté les observations de M. Van Herreweghe à qui je signale qu'un projet de loi va être discuté à la Chambre dans les prochains jours tendant à permettre l'octroi de la pension de ménage moyennant déduction de la pension étrangère payée aux femmes, comme cela existe déjà dans le régime des travailleurs salariés.

Je voudrais dire à M. Coen, qui s'en étonnera sans doute, que le secrétaire d'Etat aux Pensions est totalement incapable de citer le nombre de pensionnés que compte notre pays. On connaît le nombre de pensions, mais on ignore celui des pensionnés. Par ailleurs, je suis dans l'impossibilité de connaître le montant global perçu par chaque pensionné.

C'est étonnant, mais il en est bien ainsi.

La fragmentation des droits, l'exécution des paiements par des organismes différents posent de très sérieux problèmes, qu'il s'agisse des règles de cumul, des mesures de non-indexation ou du précompte, dont l'application est, je le reconnais, souvent incorrecte, à défaut de porter sur l'ensemble des avantages dont bénéficie chaque pensionné ou chaque ménage de pensionné.

De même, l'augmentation des petites pensions, souci prioritaire s'il en est, ne peut se justifier que dans la mesure où on peut établir la liaison avec les droits perçus dans un autre régime.

Il est donc impérieux de mettre en œuvre une coordination administrative — même numéro de compte de retraite, même compte individuel, cadastre des pensions — sans laquelle il n'est guère possible de mener une politique sociale cohérente.

Et je crois rejoindre ici M. Wyninckx.

J'ai encore une observation à faire à M. Peeters qui a attiré mon attention sur les modalités de l'activité professionnelle autorisée dans le chef des pensionnés indépendants.

Je voudrais aimablement lui conseiller de mettre sa documentation à jour. Il semble, en effet, ignorer l'existence de deux arrêtés royaux, l'un d'avril 1981, l'autre d'avril 1982. Le montant de 10 000 francs qu'il a cité a été porté à 15 657 francs à l'indice actuel. Les indépendants sont invités à remplir le « formulaire 74 » qui est une déclaration de limitation de leur activité professionnelle.

M. Peeters nous dit que si le revenu d'activité dépasse d'un franc le montant autorisé, la pension est supprimée. Ce n'est plus exact. La pension est réduite d'un tiers lorsqu'il y a dépassement. Elle n'est suspendue que si le revenu professionnel dépasse le double du montant autorisé. Il y a donc un palier.

La réglementation qu'il souhaite est donc déjà d'application.

Quant à l'indispensable rationalisation administrative, elle représente un travail de longue haleine. Je m'y attache. Un groupe de travail a été constitué entre les administrations concernées. Ayant actuellement compétence sur l'ensemble des régimes de pensions, j'y veillerai soigneusement, dans le cadre des réformes qui vous seront proposées. L'effort de simplification, de mise en ordre et d'harmonisation des régimes de pensions ne signifie pas — je voudrais, une fois encore, y insister — une uniformisation pure et simple. Certaines spécificités doivent être respectées; les droits liés aux carrières accomplies doivent être sauvegardés.

Il reste beaucoup à faire dans la voie de l'harmonisation qui vient de franchir une étape significative. Mais il s'agit de garantir les droits essentiels des pensionnés, dans un souci de justice. J'espère que nous pourrions le faire ensemble. (*Applaudissements sur divers bancs.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du tableau.

Daar niemand meer het woordt vraagt, is de algemene behandeling gesloten en gaan wij over tot het onderzoek van de artikelen van de tabel.

Personne ne demandant la parole, je mets ces articles aux voix.

Daar niemand het woordt vraagt, breng ik deze artikelen in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (*Voir document n° 5-III-1, session 1981-1982, du Sénat et document n° 4-III-1, session 1981-1982, de la Chambre des représentants.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (*Zie stuk nr. 5-III-1, zitting 1981-1982, van de Senaat, en stuk nr. 4-III-1, zitting 1981-1982, van de Kamer van volksvertegenwoordigers.*)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

Crédits pour les dépenses courantes (titre I)

Article 1er. Il est ouvert pour les dépenses courantes de l'année budgétaire 1982, afférentes au budget des Pensions et énumérées au titre I du tableau ci-annexé, des crédits s'élevant à la somme de 135 938,0 millions de francs.

Kredieten voor de lopende uitgaven (titel I)

Artikel 1. Voor de aan het begrotingsjaar 1982 verbonden en in titel I van de hierbijgaande tabel opgesomde lopende uitgaven betreffende de begroting van Pensioenen worden kredieten geopend die de som van 135 938,0 miljoen frank belopen.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses courantes

Art. 2. Le crédit provisionnel inscrit à l'article 01.11 de la section 34 du titre I du présent budget peut être réparti, selon les besoins, par voie d'arrêté royal, entre les articles appropriés du même titre.

Bijzondere bepalingen betreffende de lopende uitgaven

Art. 2. Het provisioneel krediet ingeschreven onder het artikel 01.11 van sectie 34 van titel I van deze begroting mag, volgens de behoeften, worden verdeeld over de passende artikels van dezelfde titel door middel van een koninklijk besluit.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. La Caisse nationale des pensions de retraite et de survie est autorisée à utiliser le solde de la subvention imputée à l'article 42.02 du budget des Pensions de l'année budgétaire 1981 pour couvrir partiellement les charges de 1982.

Art. 3. De Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen is ertoe gemachtigd het saldo van de toelage aangerekend op artikel 42.02 van de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1981 aan te wenden tot gedeeltelijke dekking van de lasten van 1982.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Les dotations inscrites dans le budget des Pensions de l'année budgétaire 1982 aux articles énumérés ci-après peuvent également couvrir les dépenses des années antérieures :

Titre I.

Section 31: les articles 11.01, 11.02, 11.03, 11.04, 11.05, 11.06, 11.08.5, 33.02, 33.21.1, 33.21.2, 33.21.3, 40.01, 42.13, 01.01, 01.02, 01.03, 03.01.

Section 32: les articles 33.01, 33.03, 33.04, 33.05, 33.06, 33.07, 41.11, 41.21, 41.26, 41.27, 42.14.

Section 33: l'article 42.02.

Art. 4. De dotaties ingeschreven onder de hiernavermelde artikelen van de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1982 mogen eveneens de uitgaven van voorgaande jaren dekken :

Titel I.

Sectie 31: de artikelen 11.01, 11.02, 11.03, 11.04, 11.05, 11.06, 11.08.5, 33.02, 33.21.1, 33.21.2, 33.21.3, 40.01, 42.13, 01.01, 01.02, 01.03, 03.01.

Sectie 32: de artikelen 33.01, 33.03, 33.04, 33.05, 33.06, 33.07, 41.11, 41.21, 41.26, 41.27, 42.14.

Sectie 33: artikel 42.02.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. Les dépenses à imputer sur les crédits de l'article 11.07 — Section 31 — pourront être liquidées à charge d'avances de fonds dont le montant maximum ne pourra excéder le tiers des crédits alloués à chacun des ministères ordonnateurs. Les secours alloués à titre de complément à une pension ou un traitement de disponibilité minime seront payés par mensualités. Seule la liquidation du premier terme s'effectuera sur visa préalable de la Cour des comptes, au vu de l'arrêté royal ou de l'arrêté ministériel d'allocation.

Art. 5. De uitgaven op de kredieten van artikel 11.07 — Sectie 31 — aan te rekenen, zullen mogen vereffend worden bij middel van geldvoorschotten waarvan het maximumbedrag een derde van de kredieten, toegekend aan elk ordonnancerend ministerie, niet zal mogen overschrijden. De hulpgetijden, toegekend als aanvulling van een gering pensioen of wachtwedde, zullen maandelijks uitbetaald worden. Alleen de vereffening van de eerste termijn zal geschieden mits voorafgaand visum van het Rekenhof op overlegging van het koninklijk of ministerieel toekenningsbesluit.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. Par dérogation aux dispositions de l'article 18, § 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, les soldes des crédits non dissociés inscrits aux articles 33.04, 33.06, 33.07, 41.26 et 41.27 de la section 32 et à l'article 42.02 de la section 33 du titre I du budget des Pensions de l'année 1982 peuvent être reportés à l'année suivante dans les mêmes conditions que les crédits dissociés.

Art. 6. Bij afwijking van de beschikkingen van artikel 18, § 2, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit mogen de saldi van de niet-gesplitste kredieten, ingeschreven onder artikelen 33.04, 33.06, 33.07, 41.26 en 41.27 van de sectie 32 en onder artikel 42.02 van de sectie 33 van titel I van de begroting van Pensioenen voor het jaar 1982 naar het volgende jaar worden overgedragen in dezelfde voorwaarden als de gesplitste kredieten.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 7. Les sommes qui sont versées au Fonds des pensions de survie et qui proviennent de la cotisation spéciale et temporaire à charge des isolés et des familles sans enfants peuvent être utilisées pour le paiement des pensions civiles, ecclésiastiques et militaires.

Art. 7. De sommen die gestort worden bij het Fond van overlevingspensioenen en die voortkomen van de bijzondere en tijdelijke bijdrage ten laste van de alleenstaanden en van de gezinnen zonder kinderen mogen voor de uitbetaling van de burgerlijke, kerkelijke en militaire pensioenen gebruikt worden.

— Adopté.

Aangenomen.

Section particulière (titre IV)

Art. 8. Il peut être transféré du solde existant au 1er janvier 1982 au Fonds destiné au financement partiel des pensions inscrit à la section particulière (art. 66.05.B), une somme de 225,8 millions destinée à alimenter le Fonds des handicapés inscrit à la section particulière au budget de la Prévoyance sociale (art. 66.13.B). Cette somme est affectée au financement de l'octroi d'une quatrième tranche d'augmentation de l'allocation pour tierce personne.

Afzonderlijke sectie (titel IV)

Art. 8. Van het op 1 januari 1982 bestaande saldo bij het Fonds bestemd voor de gedeeltelijke financiering van de pensioenen, ingeschreven in de afzonderlijke sectie (art. 66.05.B) mag een bedrag van 225,8 miljoen worden overgedragen tot stijving van het Fonds voor de minder-validen ingeschreven in de afzonderlijke sectie van de begroting van Sociale Voorzorg (art. 66.13.B). Dit bedrag is bestemd voor de financiering van het toekennen van een vierde verhogingsschijf van de toelage aan derden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au titre IV du tableau joint à la présente loi, sont évaluées à 24 186,7 millions de francs pour les recettes et à 35 747,9 millions de francs pour les dépenses.

Le mode de disposition des avoirs mentionnés à ces fonds est indiqué en regard du numéro de l'article se rapportant à chacun d'eux.

Les fonds dont les dépenses sont soumises au visa préalable de la Cour des comptes sont désignés par l'indice A.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé à l'intervention du ministre des Finances sont désignés par l'indice B.

Art. 9. De verrichtingen op de speciale fondsen die voorkomen in titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, worden geraamd op 24 186,7 miljoen frank voor de ontvangsten en op 35 747,9 miljoen frank voor de uitgaven.

De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor deze fondsen wordt aangeduid naast het nummer van het artikel dat betrekking heeft op elk dezer.

De fondsen waarvan de uitgaven aan het voorafgaand visum van het Rekenhof worden voorgelegd, worden door het teken A aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop door tussenkomst van de minister van Financiën wordt beschikt, worden door het teken B aangeduid.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 10. Le Trésor est autorisé à consentir des avances lorsque les comptes des fonds qui font l'objet des articles 60.01.A, 66.03.B, 66.04.B et 66.08.B du titre IV du tableau joint à la présente loi se trouveront en position débitrice.

Art. 10. De Schatkist is gemachtigd voorschotten toe te kennen, wanneer de rekeningen van de fondsen die het voorwerp uitmaken van de artikelen 60.01.A, 66.03.B, 66.04.B en 66.08.B van titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, zich in debettoestand zullen bevinden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. Le Trésor est autorisé à consentir des avances lorsque les opérations relatives à l'application:

1° Des articles 2, 3, 12 et 13, §§ 1er, 2 et 6, de la loi du 28 avril 1958, relative à la pension des membres du personnel de certains organismes d'intérêt public et de leurs ayants droit;

2° De la loi du 14 avril 1965 établissant certaines relations entre les divers régimes de pensions du secteur public pour ce qui concerne les pensions de retraite visées par la loi du 28 avril 1958 susdite;

3° De l'article 9, § 2, de l'arrêté royal du 12 juin 1970 relatif à la réparation, en faveur des membres du personnel des organismes d'intérêt public, des dommages résultants des accidents du travail et des accidents survenus sur le chemin du travail, tel qu'il a été modifié par arrêté royal du 10 octobre 1973,

créent une position débitrice du compte d'opérations de trésorerie y afférent.

Art. 11. De Schatkist wordt ertoe gemachtigd voorschotten toe te kennen wanneer de verrichtingen in verband met de toepassing van:

1° De artikelen 2, 3, 12 en 13, §§ 1, 2 en 6, van de wet van 28 april 1958, betreffende het pensioen voor de leden van het personeel van sommige organismen van openbaar nut en voor hun rechthebbenden;

2° De wet van 14 april 1965 tot vaststelling van een zeker verband tussen de onderscheiden pensioenregelingen van de openbare sector, wat betreft de rustpensioenen bedoeld bij de bovengenoemde wet van 28 april 1958;

3° Artikel 9, § 2, van het koninklijk besluit van 12 juni 1970, betreffende de schadevergoeding ten gunste van de personeelsleden der instellingen van openbaar nut voor arbeidsongevallen en voor ongevallen op de weg naar en van het werk, zoals het werd gewijzigd door het koninklijk besluit van 10 oktober 1973,

een debettoestand tot gevolg hebben van de rekening der desbetreffende thesaurie verrichtingen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 12. La liquidation des indemnités de funérailles, accordées en vertu de l'article 6 de la loi du 30 avril 1958 aux ayants droit de pensionnés de l'Etat, a lieu sur avances de fonds conformément à l'article 15 de la loi du 29 octobre 1846, le montant de chacune de ces avances ne pouvant dépasser 5 000 000 de francs.

Art. 12. De vereffening van de begrafenisvergoedingen toegekend krachtens artikel 6 van de wet van 30 april 1958 aan de rechthebbenden van gepensioneerd rijksambtenaren gebeurt op fondsenvoorschotten overeenkomstig artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846; het bedrag van elk van die voorschotten mag niet meer bedragen dan 5 000 000 frank.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 13. Le ministre des Finances peut consentir des avances à valoir sur l'indemnité prévue par l'article 6 de la loi du 30 avril 1958 instituant une indemnité de funérailles des ayants droit de pensionnés de l'Etat.

Art. 13. De minister van Financiën kan voorschotten toestaan op de vergoeding bedoeld bij artikel 6 van de wet van 30 april 1958 tot instelling van een begrafenisvergoeding ten gunste van de rechthebbenden van gepensioneerd rijksambtenaren.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1982

Algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTERE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1982

Discussion générale

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid voor het begrotingsjaar 1982.

Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget du ministère de l'Emploi et du Travail de l'année budgétaire 1982.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de heer Egelmeers.

De heer Egelmeers. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, de begroting van Tewerkstelling en Arbeid werd begin juli door de Kamer goedgekeurd. Meer dan de helft van het begrotingsjaar was dan achter de rug. De bespreking in de Senaat, die nu plaats heeft midden oktober, geeft ons de gelegenheid te zeggen dat nu 10 maanden van het begrotingsjaar zijn verlopen. Van parlementaire controle gesproken nietwaar!

De begroting 1982 werd op 126,2 miljard vastgesteld. Daarvan zijn 124,1 miljard bestemd voor de werkloosheid. In werkelijkheid gaat het hier over de begroting van de werkloosheid en niet over die van tewerkstelling en arbeid.

De regering heeft voor 1982 rekening gehouden met een gemiddeld aantal werklozen van 520 000; dat is 60 000 meer dan in 1981.

Het Planbureau en uw eigen administratie verwachten zelfs 530 000 tot 540 000 werklozen, wat een stijging zou zijn van 70 à 80 000 in een jaar tijd.

Uit de RVA-statistieken van 15 september 1982 blijkt dat de volledige werkloosheid 459 568 eenheden bedraagt en dat voor de gedeeltelijke werkloosheid (stand mei 1982) een daggemiddelde van 53 450 werd gehaald, wat het totaal brengt op ± 513 000 vergoede werklozen in het midden van het jaar. U hebt dus veel te weinig geraamd voor de werkloosheidsuitkeringen. Nochtans vermindert u voor 1982 het begrotingskrediet 1982 met zo'n 4,5 miljard ten opzichte van 1981. Dat wijst toch op het gebrek van ernst waarmee deze begroting is opgesteld.

Volgens onze berekeningen — waarbij de besparingsmaatregelen van de regering in de werkloosheidssector, de inflatie en het te verwachten werklozenbestand in aanmerking werden genomen — is dat begrotingskrediet met minimaal 10 miljard frank onderschat.

Het werkgelegenheidspakt, dat later een «plan» is geworden, is in werkelijkheid een lege doos. Het is niets meer dan een loze belofte om het werklozenbestand in de bedrijven en in de overheidsdiensten op het peil te houden van respectievelijk maart 1982 en juli 1979 en dat gedurende drie jaar. Maar de regering zal misschien woord houden wanneer de werknemers opnieuw inleveren. Dan zijn het eens te meer de werknemers die de rekening gepresenteerd krijgen!

Wanneer zij niet bereid zijn forse inleveringen te aanvaarden, dan zal de mislukking van het plan van de regering in de schoenen van de werknemers worden geschoven.

De regering heeft geen werkverschaffingsbeleid. Dat is de waarheid. Niet omdat het niet werd ondertekend door de sociale partners, maar wel omdat het naar zijn inhoud geen enkele waarborg gaf dat uit zijn praktische toepassing de verhoging van het aantal werklozen gestopt zou zijn en het verlies van industriële arbeidsplaatsen ingedijkt zou zijn. De huidige cijfers ter zake bewijzen dat nu reeds.

De in het vooruitzicht gestelde creatie van 40 000 bijkomende arbeidsplaatsen zal ook wel bij woorden blijven. Erger nog, de rechtstreekse werkverschaffing via de zogenoemde opslorplingsprogramma's neemt af.

Hier volgen enkele cijfers. Het aantal tewerkgestelde werklozen in overheidsdienst bedroeg in december 1981 33 173 en in juli 1982 — jongste statistieken mij bekend — 32 515, met andere woorden een vermindering van 558 plaatsen. Het aantal BTK'ers bedroeg in december 1981 25 670, in juli 1982 17 379, dus een vermindering van 8 291. Volledigheidshalve voeg ik er de stages in privé- en overheidsdienst bij. In december 1981 bedroegen deze 28 908, in juli 1982, 30 296, een verhoging dus van 1 388.

In de onmiddellijke toekomst worden door het afvoeren van BTK'ers in de ministeriële departementen nog eens ongeveer 6 000 betrekkingen op de helling gezet. Als men daarbij de afschaffing van de langdurige BTK-projecten en de gewilde afnemering van het BTK in de privé-sector voegt, dan ligt een vermindering van 10 000 betrekkingen of eind 1982 in de lijn van de verwachtingen. Wie gelooft nu nog dat de regering haar belofte van 40 000 bijkomende arbeidsplaatsen kan gestand doen!

Mijnheer de minister, ik kom zo tot een kritische benadering van de volmachtbesluiten die in uw bevoegdheid vallen.

Ten eerste, het brug-rustpensioen.

Voor de regering is deze maatregel een element van herverdeling van de beschikbare arbeid. Het huidige systeem van het wettelijk brugpensioen, nog geldig tot eind 1982, streefde hetzelfde doel na, te weten de vervanging van de bruggepensioneerden. Er is dus niets nieuws in het systeem van het brugpensioen.

In het nieuw systeem van de brug-rustgepensioneerden loopt het wel anders, maar dan in negatieve zin. Dit nieuw systeem is onverenigbaar met een tewerkstellingsbeleid. In het stelsel van het wettelijk brugpensioen mag de betrokkene niet werken. Hij heeft het statuut van werkloze. In het nieuw systeem zal de brug-rustgepensioneerde mogen werken binnen de perken vastgesteld voor gepensioneerden. Men kan dus niet spreken van een tewerkstellingsbeleid in het raam van een herverdeling van de beschikbare arbeid, integendeel.

De vrouwen krijgen niet langer de kans om met pensioen te gaan vóór de leeftijd van 60 jaar. Tot hiertoe kon dat vanaf 55 jaar. Ik weet wel dat zij dat in het pensioenstelsel dat onder de bevoegdheid van uw collega ressorteert, wel kunnen, maar mits 5 pct. vermindering per jaar. Ik wijs hier alleen maar op de discriminatie die u invoert ten opzichte van de actieve vrouwen.

Het nieuwe stelsel is slechts een budgettaire operatie, aangezien de kostprijs van de RVA wordt overgeplaatst naar de Rijksdienst voor werknemerspensioenen. De regering zwijgt in alle talen over de financiering. Het ziet er naar uit dat het voor de pensioenfondsen een echte ramp zal worden. Komt daarbij nog het gemiddeld bedrag van een wettelijk brugpensioen ongeveer 30 000 frank per maand belooft, daar waar het gemiddeld bedrag van een wettelijk pensioen (volledige loopbaan) slechts 21 000 frank bedraagt. De betrokkenen zullen het verschil wel kunnen maken.

Ten tweede, het volmachtbesluit nr. 55 van 16 juli 1982 tot invoering van een eenmalige bijdrage in de sociale zekerheid voor de werkloosheid. De RVA krijgt hier een opdracht bijdragen te innen, hetgeen een taak is die behoort tot de bevoegdheid van de RSZ.

Het advies van de RVS is formeel, indien de RVA het toch moet doen, dan moet er nagegaan worden of er een reden is om van de inrichtingsregeling af te wijken. Over de grond van het besluit bestaat meer dan twijfel. De zeer ongewone bijdrage die hier bedoeld wordt, heeft eerder het karakter van een belasting, de bepalingen in het volmachtbesluit wijzen daar voldoende op. Maar toch legt de regering die waardevolle adviezen naast zich neer.

Ik wens het niet te sterk uit te drukken, maar in feite is die opdracht bijna een ondermijning van de bevoegdheden van het ene organisme binnen de structuur van de sociale zekerheid ten opzichte van een ander organisme op hetzelfde domein.

Tenslotte nog een waarschuwing, mijnheer de minister, in verband met het volmachtbesluit dat zal genomen worden inzake «T-zones» zogenaamde tewerkstellingszones.

Het ontwerp dat ons bekend is, is een aanfluiting, een uitdaging, om diegene die geloof hebben in ons arbeids-sociaal recht in opstand te brengen. Zulke afbraak via de methode van de volmachten zou uniek zijn in een parlementaire democratie.

Een belangrijk deel van de geviseerde wetten valt in uw bevoegdheid. Het doet misschien goed nu te vernemen dat indien er T-zones moeten komen, de monsterachtige beschikkingen over het arbeids- en sociaal recht er best uit gelaten worden. Een verklaring van uwentwege, mijnheer de minister, zou hier goed op haar plaats zijn.

En om te eindigen, mijnheer de minister, zou ik u er willen attent op maken dat wanneer u op zoek bent naar een passende formule tot herverdeling van de beschikbare arbeid, best rekening zou houden met alle situaties. Het is mij meermaals opgevallen dat u veel sympathie hebt voor het palasthy-model. Mijnheer de minister, dan ware het toch nuttig, vooraleer in die richting beslissingen te nemen, dat eerst en vooral inzake ploegenarbeid wettelijke of reglementaire bepalingen zouden aanvaard worden, die het systeem bespreekbaar zouden maken, ook in het licht van het dagelijks leven van de betrokken werknemers.

Ik hoop dat u de parlementaire initiatieven die ter zake werden genomen, zult steunen en dat u zelf de nodige maatregelen zult treffen omdat — om een oude CVP-slogan te gebruiken — omdat mensen belangrijk zijn.

Mijnheer de minister, namens de SP-fractie moet ik u zeggen dat de socialistische uw begroting niet zullen goedkeuren. U zult wel begrepen hebben waarom. Maar voor ons zijn er andere methodes en middelen om deze weliswaar moeilijke toestand aan te pakken. (Applaus op de socialistische banken.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van In.

De heer Van In. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, het is evident dat wij weigeren te spreken over een

begroting die enkel een begroting van werkloosheid zou zijn. Het zou een parlementslid en a fortiori een minister omwaardig zijn indien wij vandaag enkel zouden berusten in de onhebbelijke situatie van een werkloosheid die circa een half miljoen mensen treft. Wij hebben dus de plicht, ook al is deze begroting grotendeels opgebouwd, te spreken over tewerkstelling en arbeid en ons te richten naar een toekomst die hopelijk beter zal zijn dan die welke ons thans voorgespiegeld wordt.

Het spijt mij te moeten vaststellen dat op dit vlak onze collega's van de Kamer slecht werk hebben geleverd. Het verslag, zoals het ons door de Kamer werd overgezonden, is immers een klaaglied over de huidige situatie van de werkloosheid. Wij zullen daar vandaag geen krokodillentranen aan toevoegen. Ik hoop immers van de minister te kunnen vernemen dat wij vandaag de basis zullen leggen voor de bespreking die binnenkort in de Senaatscommissie zal plaatsvinden, ten einde van de begroting voor 1983 misschien een springplank te kunnen maken naar een andere situatie.

Wat ik hier zal zeggen zal wellicht voor bepaalde collega's niet aangenaam om horen zijn.

In elk geval een fractie zoals de Volksunie kan spreken met vrije mond en met ongebonden handen ten opzichte van de machthebbers in dit land, zij het de georganiseerde machthebbers inzake de werknemers, zij het de andere soort machthebbers, die reeds in het debat over de pensioenen werden geciteerd door onze collega Wyninckx. Hoe dan ook, wij staan aan de vooravond van sociale verkiezingen. De minister heeft plechtig beloofd dat wat door de werknemers als groep bij wijze van inlevering zou worden gereserveerd, door deze werknemers ook mede zou kunnen worden besteed. Ik ga ervan uit dat het voorbereiden van nieuwe sociale verkiezingen op elk vlak, ook in het openbaar ambt, een gelegenheid zou moeten zijn om duidelijk te maken hoe en waar de vruchten van deze inlevering zullen worden besteed. Iedereen die inlevert zou terzelfder tijd de gelegenheid moeten hebben om ten opzichte van de toekomst ten minste inspraak, zoniet medebeslissing te krijgen. Het gevaar is groot — wij mogen dat niet ontveinen — dat het resultaat van deze bestedingsbeperking door de groep werkgevers, die van het openbaar ambt inbegrepen, in eerste instantie zal worden gebruikt om een vergedreven automatisering tot stand te brengen, om bedrijven te herstructureren en zodanig te moderniseren dat zij op het eerste gezicht tot verminderde tewerkstelling zouden leiden.

Ik hoop, en dat moet precies worden uitgemaakt tijdens de volgende weken en maanden, dat dit het onderwerp zal zijn van diepgaande discussies. Ik hoop ook dat op dat vlak andere perspectieven zullen kunnen worden uitgetekend zodanig dat wanneer men zal moeten moderniseren, automatiseren en de middelen van de moderne informatica toepassen, zulks op termijn niettemin in ons land zal leiden tot nieuwe tewerkstelling, zij het dan in een andere vorm. Het is uw plicht, mijnheer de minister, via de volgende begrotingen de weg te wijzen.

Ik heb u gesproken over het sociaal overleg en over de voorbereiding van de nieuwe ondernemingsraden. Terloops wil ik even wijzen op de belangrijke taak van het kaderpersoneel. Ook de kaderleden zijn tewerkgesteld, ook zij moeten op een bepaald ogenblik in deze participatie op een duidelijker manier worden betrokken. Ik hoop daarover tijdens de bespreking van de begroting 1983 iets meer concreets te vernemen.

Hoe ver staat het met de klucht inzake bijvoorbeeld de syndicale delegaties en het uitreiken van de zogenaamde syndicale premies? Is het nog te verantwoorden dat in bepaalde bedrijven als het ware een concurrentiestrijd wordt gevoerd tussen overlegorganen en dat anderzijds terwijl over inleveren en vormen van medebeleid wordt gesproken onder het mom van « tegemoetkomingen » niet onbelangrijke bedragen worden uitgekeerd alleen als een soort bibbergeld, een middel om bepaalde verhoudingen te verzachten. Dit is in de huidige stand van zaken totaal achterhaald om niet te zeggen onrechtvaardig vooral omdat het uitkeren van syndicale premies ten opzichte van vrije mensen een manier is om hen, zoals in Polen nu het geval is, te ringeloren.

Ook op dit vlak zal vroeg of laat duidelijke taal moeten worden gesproken. In het kader van de besprekingen van de Nationale Arbeidsraad en de structuur van deze Raad zelf, zal duidelijkheid moeten worden geschapen. Ik kom daarop terug in mijn slotwoord.

Mijnheer de minister, tot mijn spijt heeft de verslaggever in de Kamer met geen woord gerept over een aantal speciale fondsen die ook onder uw departement ressorteren. Er is wel even gealludeerd op het Fonds voor de Humanisering van de Arbeid, dat helaas de laatste adem heeft uitgeblazen ten detrimente van een aantal bedrijven die zeer speciale inspanningen hebben gedaan en die nu in de kou worden gezet. Waar blijft echter de discussie over de vele fondsen voor bestaanszekerheid? Waar blijft de discussie over de uurkredieten? Waar blijft de discussie over het fonds in verband met de

sluiting van ondernemingen? Wij hebben toch het recht aan uw departement, dat de voogdij heeft over deze speciale fondsen, reenschap te vragen in verband met de toekomst. Voor de vele mensen, die rechtstreeks bij deze fondsen betrokken zijn, is het immers belangrijk te weten wat de vooruitzichten van deze financiële middelen zijn.

Enkele woorden over de uurkredieten en het politiek verlof. Zonder twijfel zijn in de naweeën van een kiesstrijd zoals die welke op 10 oktober beëindigd is, bij heel wat mensen vragen gerezen over de draagwijdte van de zogeheten « politieke-vakantieregeling ». Heel wat nieuwe verkozenen werden geconfronteerd met de praktische moeilijkheden in verband met het uitoefenen van hun mandaat als gemeenteraadslid of als lid van een schepencollege. Zullen zij als niet-gebonden werknemers — en iedereen begrijpt wat ik bedoel — in staat zijn hun mandaat naar behoren te vervullen? Is de marge van dit politieke verlof niet te klein?

Volgens mij hoort het wezenlijk in de context van de behandeling van deze begroting op deze vragen een afdoend antwoord te krijgen.

Collega Egelmeers, de geachte voorzitter van de Senaatscommissie voor de sociale aangelegenheden, heeft al gesproken over de T-zones, de tewerkstellingszones. Wij moesten het zijdelings vernemen dat uw departement, klaarblijkelijk door andere geïnspireerd, meewerkt aan de voorbereiding van de teksten.

Mijnheer de minister, ter gelegenheid van de investituur en van het volmachtendebat werd reeds gewaarschuwd voor het bepalen van de T-zones. Ik ben de eerste om te zeggen dat de pyramide van de sociale wetgeving en meer bepaald van de arbeidswetgeving op het ogenblik zodanig gestructureerd is dat ze eerder verlamdend dan bevrijdend werkt voor een aantal betrokkenen. Collega Egelmeers die meer ervaring heeft dan ik op het praktische vlak, zal mij niet tegenspreken.

In heel wat materies bezwaren een aantal reglementen of verordeningen de toestand zowel van de werkgevers als van de werknemers en verhinderen op die manier de mogelijkheid van een betere en uitgebreidere tewerkstelling, te meer daar deze reglementeringen niet leiden tot een behoorlijke controle. Ettelijk zijn de klachten van degenen die zich hetzij tot de inspectie van de sociale zekerheid, hetzij tot de inspectie inzake arbeidsreglementering, hetzij tot de rijks-wacht of de politie hebben gewend en die geen gehoor kregen omdat men niet uitgerust is om bepaalde overtredingen van gespecialiseerde materies te volgen én/of te verbaliseren. Het is de hoogste tijd dat men ten opzichte van al wat het maatschappelijk leven en zeker de mogelijkheid van tewerkstelling zelf bezwaart, zou optreden om te behouden wat essentieel is en om soepel te zijn tegenover situaties die verdienen soepel te worden behandeld.

Ik geef u mijn mening voor wat ze waard is maar als we echt over arbeid en tewerkstelling willen spreken, moeten we zorgen voor de nodige hefboomen om deze tewerkstelling op een zo deugdelijk mogelijke manier tot haar recht te doen komen.

Mijnheer de minister, een ander voor mij niet onbelangrijk element dat ik in uw begroting niet heb teruggevonden en evenmin in het Kamerverslag is de weerslag van de wetgeving van 8 augustus 1980 op uw begroting. Wij weten, ik moet u de wetgeving ter zake niet citeren, dat een aantal bevoegdheden naar de gewestelijke organen zijn overgedragen en dat een aantal middelen naar diezelfde organen moeten worden overgeheveld.

Wij zijn nu bijna einde 1982 en ik zou van u zeer concreet willen vernemen hoe deze fundamentele wet een toepassing krijgt in uw begroting, qua personeel en qua invloed uitgeoefend door de diverse lokale diensten op het tewerkstellingsbeleid, en hoe de gelden die deze tewerkstellingspolitiek moeten begeleiden worden aangewend.

In dit verband heb ik gealludeerd op de Nationale Arbeidsraad die op dit ogenblik niet meer beantwoord aan de huidige situatie. Het lijkt mij absurd dat één van de voorwaarden om lid te zijn van de Nationale Arbeidsraad erin bestaat dat men als organisme zijn activiteit moet hebben in de verschillende delen van het land. Het zou logisch zijn dat wij, gevolg gevend aan bepaalde internationale richtlijnen, hier de mogelijkheid zouden openen om georganiseerde werkgevers en werknemers op een andere manier te benaderen. Deze ruggespraak zou bijvoorbeeld kunnen gebeuren op het gewestelijk echelon, en voor ons zeer speciaal in Vlaanderen en voor de Vlaamse moeilijkheden.

Als slotwoord, mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, dames en heren, kan ik alleen maar vaststellen dat de groei van de werkloosheid in Vlaanderen tegenover de rest van het land veel aanzienlijker blijkt te zijn. De weerstand en de bereidheid om daar een ander perspectief aan te geven komt in Vlaanderen ook veel beter tot zijn recht. Ook de structuren die in Vlaanderen bestaan in het kader van de arbeid en de tewerkstelling kunnen soepeler worden aangewend. Het ligt voor de hand dat in een volgende fase, op

voorwaarde dat de huidige wetgeving behoorlijk wordt toegepast, aan de instanties die ter zake bevoegd zijn of het zullen worden, de middelen, wettelijke en financiële, worden gegeven om in te spelen op de eigen aard van de Vlaamse moeilijkheden en mogelijkheden. Die mogelijkheden moeten maximaal worden benut. Ik wijs erop dat tussen 1977 en 1982 de stijging van de werkloosheid in Vlaanderen meer dan 91 pct. en in Wallonië slechts 63 pct. bedraagt. Door het gamma en de waaier van initiatieven, speciaal van kleine bedrijven, bestaat klaarblijkelijk de mogelijkheid om dat te verhelpen, op voorwaarde dat uw en andere begrotingen ons daartoe middelen verstrekken. Ik denk hierbij — onze collega Peeters zal er morgen breedvoeriger over spreken — aan de oriëntatie naar nieuwe vormen van industrieel beleid.

In deze geest beschouw ik uw begroting vandaag als louter illustratief en achterhaald. Ik daag u uit om zo spoedig mogelijk voor de bevoegde Senaatscommissie rekenschap te komen geven over uw werkelijke bedoelingen voor het beleid in dit land. Ik vraag u dringend dat voor de gemeenschap die op het ogenblik het zwaarst wordt getroffen door werkloosheid de middelen te geven om die werkloosheid afdoende te bestrijden. (*Applaus op de banken van de Volksunie en op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Constant De Clercq.

De heer C. De Clercq. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, in de krant *Het Laatste Nieuws* van donderdag 7 oktober 1982 werd een mededeling gepubliceerd van gemeenschapsminister Poma onder de titel «Poma wil dringend statuut voor topsporter».

De gemeenschapsminister van Cultuur, Karel Poma, meent dat er dringend werk moet worden gemaakt van een statuut voor de topsporter. In vergelijking met andere landen, zo zegt hij, krijgen sommige topatleten te weinig faciliteiten, hetgeen een slechte invloed heeft op de geleverde prestaties. Om een uitwerking te krijgen van deze idee zouden brieven zijn verstuurd aan de ministers van Onderwijs, Landsverdediging, Tewerkstelling en Arbeid en Openbaar Ambt om een regeling te treffen. De gemeenschapsminister van Cultuur hoopt dat zijn collega's het nodige begrip zullen opbrengen voor de toestand waarin de topatleten zich bevinden.

Dat krantenartikel is de aanleiding waarom ik hier het woord heb gevraagd.

De heer Bascour, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Allereerst enkele opmerkingen.

1° De heer Poma is alleen bevoegd voor niet-betaalde sportbeoefenaars. Ik zie niet in dat dan een protocol met de ministers uit de nationale regering aan dat probleem een oplossing zou kunnen geven. Dat protocol kan niets wijzigen aan de bepalingen van de wet van augustus 1980. In dit verband zijn er duidelijke afbakeningen wat de bevoegdheden betreft en wij wensen die gerespecteerd te zien.

2° Er is het decreet houdende het statuut van de niet-betaalde sportbeoefenaar. Op basis van de ideeën van de verzoeningscommissie hebben wij met enkele collega's een voorstel van wijziging van decreet ingediend bij de Vlaamse Raad. Dat wil zeggen, dat zo er een oplossing moet worden gezocht voor het gerezen probleem, dit moet gebeuren binnen de legitieme beschikkingen die wij hebben voorgesteld en die binnenkort zullen worden behandeld.

3° Ik dring er ten sterkste op aan dat de minister van Tewerkstelling en Arbeid — ik zal hetzelfde doen bij uw collega's die vermeld zijn in het perscommuniqué — om onder geen enkel beding een protocol te maken waarmee zogezegd een oplossing wordt nagestreefd voor de topatleten of voor de andere.

Daar neemt niet weg, mijnheer de minister, dat ik ten zeerste ontevreden ben over het uitblijven van de toepassing van de wet van 24 februari 1978 betreffende de arbeidsovereenkomst voor betaalde sportbeoefenaars waarvoor u en uw voorgangers verantwoordelijk zijn voor de uitvoering. Wat het Parlement betreft, is het onaanvaardbaar dat na vier jaar en acht maanden nog geen wet wordt uitgevoerd. Ik kom daar nog op terug.

Wij hebben correct in de wet van 24 februari 1978 de beschikking van het Paritair Comité opgenomen overeenkomstig de wet van 5 december 1968. Wij hebben dus duidelijk willen respecteren hetgeen men in ons land noemt het sociaal overleg, mede in het kader van het Paritair Comité en de collectieve arbeidsovereenkomst.

Het Paritair Comité heeft als opdracht advies uit te brengen over de volgende onderwerpen: Ten eerste, de vaststelling van het bedrag van het loon dat de hoedanigheid van de sportbeoefenaar bepaalt. Ten tweede, het toepasselijk verklaren van de wet op de personen

die bij de voorbereiding of de uitoefening van de sport zijn betrokken of het niet-toepasselijk verklaren ervan op bepaalde personen. Ten derde, de aanwijzing voor bepaalde sporttakken van de personen die als werkgever moeten worden beschouwd. Ten vierde, de bepaling van de periode waarbinnen het aangetekend schrijven tot het beëindigen van een voor onbepaalde tijd gesloten overeenkomst dient te worden betekend. Ten vijfde, de bepaling van het bedrag der vergoeding wegens het beëindigen van een overeenkomst voor een onbepaalde tijd. Tenslotte, de vaststelling van een leeftijdsgrens die boven de veertien jaar ligt voor het uitoefenen van bepaalde sporttakken.

Wat de uitvoering van deze wet betreft, heb ik parlementaire vragen gesteld onder meer voor het laatst op 28 januari en op 6 augustus 1982. Het antwoord was altijd laconiek: de werkzaamheden van het Nationaal Paritair Comité voor de Sport zijn nog niet beëindigd.

Mijnheer de minister, sta mij toe aan u, want u bent nu de verantwoordelijke aan het departement, en ook aan uw voorgangers te zeggen dat het zo niet verder kan. Excuseer mij omdat ik zulks op die manier zeg. De wet moet worden uitgevoerd. Wij vragen de toepassing ervan bij koninklijk besluit. Wanneer men zoals ik zei, na vier jaar, in het Paritair Comité nog niet tot een advies kan komen met betrekking tot deze zes materies, dan is er, op zijn zachtst gezegd, iets dat niet gaat. Zes adviezen uitbrengen kan geen vier jaar duren. Er dienen dus andere middelen te worden aangewend. Ik ga hier niet het proces maken van bepaalde leden van deze commissie. Dat is mijn rol niet. Ik vraag alleen dat de minister, die gewapend is om dat morgen op te lossen, gewoon artikel 11, paragraaf 2, zou toepassen.

Paragraaf één van artikel 11 zegt: «De Koning richt een Nationaal Paritair Comité voor de Sport op overeenkomstig de bepalingen van de wet van 5 december 1968.» Ik heb er juist naar verwezen. Dat is gebeurd. «In de gevallen waarin het advies van het Nationaal Paritair Comité voor de Sport is voorzien wordt het advies medegedeeld binnen de twee maanden nadat het verzoek is gedaan, zoniet wordt er geen rekening mee gehouden.»

Wij hebben indertijd deze bepaling opzettelijk ingelast om de toestand die nu vier jaar duurt te voorkomen. Als lid van de commissie voor Tewerkstelling en Arbeid heb ik toen meegewerkt aan deze tekst. Nu vraag ik met recht en reden dat die tekst wordt toegepast en dat de minister zich niet zou blijven verschuilen achter het feit dat er nog geen advies door de gezegde commissie is uitgebracht. Ik vraag uitdrukkelijk dat hij het wapen dat wij hem wettelijk aan de hand hebben gedaan in artikel 11, paragraaf 2, zou gebruiken. Wij vragen de toepassing ervan op 1 januari 1983. Ook de uitvoeringsbesluiten zouden tegelijkertijd met het besluit van toepassing moeten verschijnen. Dit moet gebeuren ten eerste, omwille van de materie — ik kom erop terug — en omdat wij parallel in de Vlaamse Raad de wijzigingen kunnen tot stand brengen en eveneens ingang kunnen laten vinden op 1 januari 1983. Dat is een noodzaak om de groep die een inkomst uit de sport heeft van één frank en de honderdvierenvertigduizend frank, zijnde het preadvies van het Paritair Comité, een statuut te kunnen geven.

Ten tweede, dat is een sociale beschouwing, worden deze werknemers, zij het dan betaalde sportbeoefenaars, wegens het niet-toepassen van gezegde wet, noch inzake arbeidsrecht noch inzake socialezekerheidsrecht enigermate beschermd.

Het is ondenkbaar dat dergelijke methodes en zulke ongehoorde toestanden zouden worden aanvaard voor andere categorieën van werknemers. Wie in deze Senaat en in dit Parlement zou aanvaarden dat werknemers worden verkocht? Wie zou aanvaarden dat personen zonder arbeidsovereenkomst van bepaalde of onbepaalde duur en zonder enige regeling betreffende loon- of arbeidsvoorwaarden zouden worden tewerkgesteld? Wie zou aanvaarden dat er een levenslange binding blijft bestaan tussen werknemer en patroon? Ik blijf hier niet bij stilstaan, mijnheer de Voorzitter. Het is een schande.

Ook het niet-toepassen van deze wet geeft een batig saldo voor degenen die zich verzetten. Wij kennen ze. Eens dat het Parlement een wet heeft goedgekeurd met het oog op de bescherming van de arbeidsrechten en de sociale-zekerheidsrechten, moet de regering die wet doen uitvoeren.

Mijnheer de minister, ik doe een uitdrukkelijk beroep op u opdat u artikel 11, paragraaf 2, zou doen toepassen en derhalve de beschikkingen alsmede de besluiten voor het in-werking-treden ervan op 1 januari 1983 in het *Staatsblad* zou publiceren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Canipel.

De heer Canipel. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, eind vorige maand telde de Rijksdienst voor Arbeidsvoorzieningen 459 631 volledig uitkeringsgerechtigde werklozen in ons land.

Een verdere stijging is nu reeds te merken en zal helaas niet meer te stuiten zijn in de volgende maanden. Met de winterperiode voor de deur en het stilvallen van goed functionerende tewerkstellingsprogramma's sedert het aantreden van deze regering, mag men het aantal volledig uitkeringsgerechtigde werklozen tegen het einde van dit jaar ramen op 485 000 eenheden.

En hier moeten nog de gedeeltelijke werklozen aan toegevoegd worden.

Kortom, tegen het einde van dit jaar zullen wij 600 000 à 650 000 uitkeringsgerechtigde werklozen tellen. Ik druk op het woord «uitkeringsgerechtigde» werklozen. Tienduizenden werklozen worden in deze statistieken immers niet opgenomen, ofwel omdat zij geen werkloosheidsvergoedingen kunnen genieten, ofwel omdat zij uitgesloten werden om diverse gegronde of ongegronde redenen.

Mag ik bij deze gelegenheid vragen of de minister de gegevens met betrekking tot de evolutie van het aantal uitsluitingen van de werkloosheidsverzekering, vermeld op pagina 29 van het verslag, kan aanvullen sedert juni 1982 tot heden? En meer specifiek wat de evolutie is van het aantal uitsluitingen op basis van artikel 143 van het koninklijk besluit van 20 december 1963, gegeven dat op pagina 45 van genoemd verslag eindigt in mei 1982?

Maar er zijn nog andere vormen van werkloosheid die niet vergoed worden en waarvan men zich terecht mag afvragen welke de belangrijkheid ervan is.

Mijnheer de minister, heeft u er enig idee van hoeveel duizenden landgenoten uit de statistieken der uitkeringsgerechtigde werklozen verdwenen zijn, ingevolge de steeds marginaler wordende belangrijkheid der werkloosheidsvergoedingen?

Mijnheer de minister, de regering en uzelf, u propageert de deeltijdse arbeid. Kan u mededelen hoeveel uitkeringsgerechtigde werklozen er dit jaar hun werkloosheid hebben geruild voor een deeltijdse job?

Dit allemaal zijn vormen van verdoken werkloosheid, die niet vertaald zitten in de geciteerde 600 000 à 650 000 werklozen.

Komt daar nog bij dat «statistische» werklozen geen «budgettaire» werklozen zijn. Dit betekent dat wij helaas de regelmatig door de RVA medegegeelde aantallen werklozen niet terugvinden in de begrotingscijfers van het departement van Tewerkstelling en Arbeid.

Dit geeft niet alleen aanleiding tot heel wat misverstanden, maar daarenboven biedt dit de mogelijkheid om nu eens de gemiddelde dagvergoeding en dan weer eens het aantal werklozen in de één of de andere richting te wijzigen.

Vandaar dat de regering ervan uitging dat wij in 1982 520 000 «budgettaire» volledig en gedeeltelijk werklozen samen zouden tellen, hetzij ongeveer 430 000 volledig en 80 000 gedeeltelijk werklozen.

Het ware trouwens interessant, mijnheer de minister, om de precieze evolutie van het aantal gedeeltelijk werklozen om economische redenen, weersomstandigheden en andere te kennen tot op heden.

Wetende dat u beslist de 430 000 «budgettaire» volledig werklozen in 1982 zal halen, durf ik u vragen of u ervan overtuigd is dat u beneden de 80 000 gedeeltelijk werklozen zal blijven. Natuurlijk bent u daarvan niet overtuigd.

Wetende dat uw diensten de gemiddelde dagvergoeding ramen op 665 frank, betekent dit dat het bedrag van de werkloosheidsuitkeringen, vervat in uw artikel 42.01, in 1982 geen 97,5 miljard maar wel 108,2 miljard zal bedragen, of een tekort van meer dan 10 miljard!

Mijnheer de minister, hoe en waar denkt u deze 10 miljard te zullen vinden? Misschien mogen wij van u vernemen welke de recente ramingen zijn die de RVA ter zake heeft gemaakt?

In mijn inleiding heb ik gewag gemaakt van de tewerkstellingsprogramma's, die trouwens het voorwerp uitmaken van artikel 01.01.

Het steeds groter wordend aantal werklozen is immers niet alleen het gevolg van de economische conjunctuur, maar ook van het falen van de regering met betrekking tot haar specifieke tewerkstellingspolitiek.

En hiermede bedoel ik zowel de bedreigingen die intentioneel door deze regering boven het hoofd van al het overheidspersoneel worden uitgestrooid, als haar daadwerkelijke handelingen waardoor het werkloosheidsspoek ook in overheidsinstellingen zijn intrede doet.

Maar er is meer... De zo goed op gang gekomen tewerkstellingsprogramma's, waarvan het macro-economisch en budgettair nut nog door de studiedienst van de Nationale Bank, op vraag van de toenmalige minister van Financiën, de heer Vandeputte, werd beaamd, worden systematisch afgeschaft of verminderd.

En wat zijn de gevolgen?

Niet alleen worden hierdoor minder mensen in de tewerkstellingsprogramma's opgenomen, waardoor de gemeenschap verplicht wordt om meer werklozen te betalen, maar daarenboven worden zij vervangen door heel wat papieren initiatieven.

De kranten staan bijna dagelijks bol van geestesoefeningetjes die in ivoren torens werden neergeschreven, maar wij stellen vast, mijnheer de minister, dat u meer heeft afgebroken dan opgebouwd.

En wat u heeft opgebouwd is dan meestal een variatie van reeds bestaande en goed-werkende tewerkstellingsprogramma's.

Wat is het derde arbeidscircuit anders dan een variatie van het BTK-stelsel van het lange type?

Wat zijn uw ontwerp-koninklijke besluiten betreffende de aanwerving van werklozen voor bepaalde projecten van economische expansie, ten gunste van sommige kleine en middelgrote ondernemingen en uw andere PEP-plannetjes, meer dan varianten op het door u met zoveel haast afgeschafte Plan De Wulf?

U verliest twee zaken uit het oog, mijnheer de minister.

In eerste instantie moet u zeker weten dat elk nieuw tewerkstellingsprogramma één jaar nodig heeft alvorens het kan beginnen degelijk te functioneren. U heeft dus één jaar verloren. Hoeveel miserie heeft u aldus niet geschapen in duizenden gezinnen, die zitten te snakken naar werk?

En in tweede instantie brengt u een zodanige afkeer tot stand bij alle kandidaat-werkgevers die gewoon niet meer wijs geraken uit de menigvuldigheid van teksten, waarvan de ingewikkeldheid, laat staan de slordigheid, hun alle lust ontnemen om er zich nog verder in te verdiepen.

Maar wat meer is, door het abrupt afbreken van bestaande voorstellen, nadat de kandidaat-werkgevers reeds hun verplichtingen waren nagekomen — ik heb het hier over het afbreken van de tewerkstellingspremies — hebt u een gevaarlijk precedent geschapen.

Of moet ik het verdwijnen van het wettelijk brugpensioen over dezelfde kam scheren?

U heeft hierdoor het vertrouwen van duizenden ondernemers in dit land geschokt. Onze bevolking is hiervan de dupe.

In deze geest is het dan ook onmogelijk, mijnheer de minister, om uw begroting goed te keuren, aangezien zij niet alleen onjuist is, maar daarenboven de tewerkstelling in dit land niet dient. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Dames en heren, wij zullen thans onze werkzaamheden beëindigen en de algemene beraadslaging hervatten morgen namiddag om 15 uur.

ONTWERP VAN WET — PROJET DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De regering heeft ingediend een ontwerp van wet houdende de begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor het begrotingsjaar 1982.

Le gouvernement a déposé un projet de loi contenant le budget des Postes, Télégraphes et Téléphones de l'année budgétaire 1982.

— Verwezen naar de commissie voor de Infrastructuur.

Renvoi à la commission de l'Infrastructure.

M. le Président. — Le Sénat se réunira demain, jeudi 14 octobre 1982, à 15 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, donderdag 14 oktober 1982, te 15 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 17 h 45 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten te 17 u. 45 m.*)

